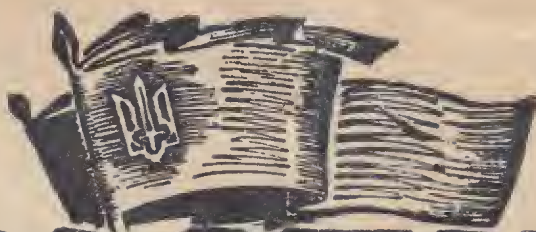

САМОСТІЙНА УКРАЇНА

ОРГАН ДЕРЖАВНИЦЬКОЇ ДУМКИ

ЗМІСТ

Шікаґо **Нью Йорк** **Ст. Пол**

Рік VI. **БЕРЕЗЕНЬ-КВІТЕНЬ, 1953.** **Ч. 3-4 (62-63).**

ВІД ВИДАВНИЦТВА

Оба перші в 1953 році випуски журналу виходять зі значним запізненням. Управа Видавничої Спілки та Редакція журналу робили все, що було можливим, аби журнал вийшов вчасно та тим надробив ті занедбання, що було допущено раніше. Але брак власної друкарні не дозволив нам виконати усі наші задуми і мимо найкращих бажань та вложеної великої витрати сил, часу і гроша — не було можливим прискорити появу журналу. Змушений друкуватись у чужих, а до того ще, як показалось, несовісних і несолідних друкарів, журнал був наражений на довгі задержки, і цілком оправданими були нарікання та занепокоєння наших передплатників та симпатиків та злорадна втіха наших ворогів, що журнал остаточно не вмер.

Але, на щастя і радість нам, та на смуток нашим ворогам, журнал не вмер. Оце випускаємо в короткому розміром часі два випуски журналу і можемо з радістю повідомити, що підготовляється третє вже число, яке скоро дійде до рук наших читачів.

Та радість наша не лише в тому, що журнал знову появляється, а вона передусім у тому,що Видавництво «Самостійна Україна» набуло на власність свою повністю вивінувану друкарню і, починаючи з наступного випуску, журнал «Самостійна Україна» буде друкуватися у в л а с н і й д р у к а р н і.

Це дає нам запоруку, що в будучому в появі журналу таких як раніше довгих задержок не буде, а напаки, журнал зможе появлятися з початком кожного місяця, супроти чого ми з повною відповідальністю можемо звернутись до наших бувших передплатників та читачів зі зазивом вносити передплату на біжучий рік, без найменшого остраху, що журнал зможе знову не появлятися і передплата пропаде.

Ми переконані, що загал наших передплатників і читачів , з повним довір'ям до Видавництва, не запізниться з своєю передплатою та тим дасть доказ свого високого розуміння значення друкованого слова на чужині.

Місячник культури, політики і суспільного життя

Редагує Редакційна Колеґія.
Головний ред. д-р Тома Лапчак

Видає УКРАЇНСЬКА НЕЗАЛЕЖНА ВИДАВНИЧА СПІЛКА «САМОСТІЙНА УКРАЇНА», Виннипеґ, — Сен Пол — Чікаґо — Нью Йорк.

Адреса Редакції і Адміністрації:

INDEPENDENT UKRAINE
2000 W. SUPERIOR STREET
CHICAGO, ILL.

Редакція застерігає собі право скорочувати рукописи. Рукописи на бажання авторів повертаються.

Передруки з «Самостійної України» дозволені тільки за поданням джерела. Редакція застерігає собі авторське право друкованих в журналі статтей.

Редакція містить теж дискусійні матеріяли, що є висловом думки автора, а не Редакції.

Статті підписані повним іменем авторів є їх особистими і вони не конче мусять висловлюаати думки редакції.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ

Ціна одного примірника в ЗДА і Канаді — 30 центів. В Англії і Австралії — 2 шилінґи. В інших дерхавах рівновартність 30 центів в перечисленні на валюту даної держави по обв'язуючому курсі.

Предплата «Самостійної України» виносить річно:

В ЗДА і Канаді — 3 дол.

В Анґлії і Австралії — 24 шилінґи;

В інших державах рівновартість 3 дол. в перечисленні на валюту даної держави.

Independent Ukraine

Articles published on political, cultural and social topics.
Edited by Editorial Committee
Published by
UKRAINIAN INDEPENDENT PUBLISHERS LTD.

САМОСТІЙНА УКРАЇНА

Рік VI. БЕРЕЗЕНЬ-КВІТЕНЬ, 1953. Ч. 3-4 (62-63).

О. Лятуринська

ПРИСВЯТА

Пригадую слова поміж рядками.
Нехай у поминковім тиміямі,—
вони у серці мов ножі:
«Скажи, за нас усіх скажи!»

Горять свічки і фіялові й сині.
Молюсь, молюсь: Прозріння дай дитині!
Її любов'ю возлюби,
пошли і язики і голуби

і помасти чоло святим елеєм!
Нехай же волею Твоєю
отверзаться серця , як спраглість пуст,
і хай говорить Златоуст!»

(З поеми «Героїка)

Н. Щербина

ВОЛЯ

Елегійні двовірші

Воле! Надіє моя! Путівник мій і сонце в Прийдешнє!
Змальства тебе я плекав, скарб найдорощий буття!

Змалку беріг, як дитятко, у панцері серця міцному,
В нетрях міжгір'їв-лісів бранки-Вітчизни-землі.

Вирвав тебе я з неволі із пазурів хижого звіра
Й сміло поніс в чужину, — гордий мій прапор борні!

Я уберіг тебе на борючких бурунах океану
Від кровожерних акул, в хащах — від злих давунів.

Сяй же ясніш, моя Воле, як сонце, на шлях мій широкий
Де вже вирізблює Час обриси щастя мого,

Обриси жданої волі та щастя дітей України.
Воле! Мій світоч і стяг! Сяй перемогою скрізь!

Д-р Остап Грицай

Шевченко і московська пропаґанда в Европі

1.

Вшановуючи чергові роковини смерти нашого найбільшого поета, ми саме під теперішню пору мали б право вказати на Шевченка всьому культурному світові як на поета актуального значення для нашої сучасности та для всього культурного людства. Бо жива актуальність поета не тільки для рідного народу, але й для всього світу упродовж уже трохи не цілого століття після його смерти, це прикмета, якою не всі, навіть і між найбільшими поетами світу, можуть сьогодні повеличатися. І не йдеться в цім випадку тільки про чисто мистецьку вартість творів даного поета чи письменника. Справа тут не в самій мистецькій творчості, а вцілості того, що той творець являє собою як людина, як дитина часу й народу, як горожанин культурного світу і як репрезентативна постать в літературі з погляду на її зацікавлення чужонаціональними середовищами. Отак, коли тому два роки культурний світ святкував 200-ліття народин **Йогана Вольфґанґа Ґете**, то це було свято всього людства. Бо якщо ще за життя Ґете його твір про страджання молодого Вертера став загально відомий не тільки в Европі, але і в Азії, де ним особливо зацікавились японці, то сьогодні Ґете це в літературі світу найкращий виразник універсального світовідчування, речник зв'язку світу новітнього зі світом клясичної старовини та того невпинного стремління людини до найвищої духової досконалости, якого невмирущим символом для европейської людини став герой архитвору Ґете **«Фавст»** з його дійсно вселюдським заповітом:

Zum hoehsten Dasein immerfort zu streben.
(Стреміти духом до вершин найвищих).

А коли тому два роки культурний світ шанував 350-ліття уродин **Петра Кальдерона де ля Барка,** то він тямив, що в особі цього геніяльного еспанця кристалізується ще одна з ґранітних основ творчої духовости Европи, а саме найвищий ступінь мистецького уподібнення ідей християнства, La Devotion de la Cruz, обожання хреста як символ усеповного віддання людини Господу та Господньому світу. А з цим свято в честь Кальдерона сьогодні це ніби відкриття шляху до обнови религії і религійної культури в дусі единоспасенного християнства після того, як дві світові війни змогли його привалити своїми грузами трохи не вповні.

Тепер же спитаймо:

А Шевченко?

Чи можемо ми сьогодні ставити його поруч Ґете або Кальдерона з погляду на якусь провідну ідею в нього, що мала б саме сьогодні право на увагу всього культурного світу і з будь якого погляду змогла б бути міродайною в житті його народів? Питання справді дуже важливе і може занадто сміле та проте я думаю, що вільно нам нині відповісти на нього:

Так!

Бо якщо червона Москва з люттю антихриста готується сьогодні наступати погубним ударом на світ культурних народів, на світ християнсько-гуманної Европи, репрезентантами якої вона шанує між іншим Ґете і Кальдерона, то це власне Шевченко той між великими поетами Европи, що розкрив обличчя Москви як смертельного ворога культурного світу, ще тому сто літ. Розпізнав його геній України як перший між европейськими поетами, і розкрив його вповні і вщерть ще тоді, коли московської небезпеки не прочував у світі ніхто, коли, навпаки!, европейські уряди — особливо після катастрофального погрому Наполеона з Росії 1812 р. — почали підходити до московських царів як до мирових суддів Европи. І коли навіть такий геніяльний обсерватор як власне Наполеон, і такі його знамениті міністри, як Талейран і Фуше, вважали збереження добрих взаємин з Москвою, сказати б, одним з принципів державної куртуазії та мудрости

Значить — аж ген до наших днів, аж до заіснування московської залізної заслони та до большевицького наступу на Корею, культурна Европа була трохи не в цілості і промосковська і русофільська.

І коли на овиді трохи не загально-европейського, могутніми державами плеканого і піддержуваного русофільства являється як перший непримиримий ворог Москви — український поет, то хотілося б сказати, що це за волею Провидіння своєрідня експіяція за тріюмф московського варвара над Наполеоном, значить — над культурою Заходу 1812 р. І яка ж це при тім іронія історії! Бо український поет Тарас Шевченко, що своєю творчістю зготовив Москві тяжку і більш катастрофальну Березину, ніж та, що її москвини завдали як удар армії корсиканського завойовника, це вбога селянська дитина та ще й до того — з кріпацького роду. А

понадто він важко зобов'язаний цареві за те, що власне за співучастю царської рідні влаштовано було льотерію з портретом Василя Жуковського, завдяки якій дня 22 квітня 1838 р. Шевченкові куплено волю. Отож, коли саме той кріпацький визволенець починає Европі отвирати очі на властиве обличчя московського царизму, хоч і платить за це десятиліттям щонайтяжчого заслання і оконечною руїною свого життя, то це подвиг епохальний не тільки для нас, але і для всього культурного світу. І стоїть, а властиво повинен стояти епохальною датою на скрижалях історії кожного культурного народу, як записала історія людства ім'я кожного генія світу, що відкривав нові творчі тайни правди та вказав народам нові шляхи до кращого майбутнього.

Але стверджуючи те, нам мимохіть доводиться запитати:

Як же воно сталося так, що культурний світ так дуже довго не вспів розпізнати правдиве обличчя московського варвара? Невже упродовж тих двох століть, що минуло від часів Петра Ката, не було в Европі людей, що знали б Росію на основі власних досвідів? Невже не було тут істориків, яким не могла бути невідома історія Москви від Андрія Суздальського з Боголюбова до Івана Страшного, а від нього кривавим шляхом Дмитра Самозванця та Бориса Ґодунова до Петра і Катерини? І хіба ж не знав тоді в Европі ніхто про страшну руїну Києва в 1169 р., довершену бандами суздальського наїздика, стократь хижішими, ніж навіть полчища половців чи татарів? Бо лютий татарин помилував усетаки хороброго оборонця Десятинної церкви, воєводу Дмитра, тоді, коли московський Суздаль, шаліючи в Києві, не знав пощади ніякої та вирізав в пень усе населення міста, не милуючи ні старині, ні жінок, ні дітей Києва! Як же тому, спитаймо ще раз, диявольське обличчя Москви могло так довго маскуватися та сховатися перед гострим оком европейського інтеліґента? Та хіба ж це так, що поза неясними відгуками не доходили з Москви до Европи ніякі відгуки?

Але відповідаючи на це питання, ми тут стрічаємося вперше з одним з найнебезпечніших засобів Москви в її боротьбі проти европейського світу — з організацією її промосковської пропаґанди.

Значить:

Голосів про Москву в Европі було доволі, особливо ж з часу заснування Запоріжської Січі, коли то европейські мандрівники та дослідники, зацікавлені славою Січового Лицарства, їхали туди, щоб придивитися особисто козацькій республіці, і при цій нагоді повертали і на Москву. Але щож? Московські царі вже дуже рано пізнали ціну доцільної пропаґанди, і дуже рано робили все можливе, щоб користуватись в Европі відповідними органами промосковської пропаґанди, будьяку ворожу Москві пропаґанду нищити всякими способами і за всяку ціну. Коли ось в наших часах український учений, **Осип Бодянський,** як відомо один з видатніших етнографів в добі романтики і професор університету в Москві, надрукував 1858 р. у «Чтеніях» Товариства історії і старовини свій переклад мемуарного твору англійця **Джильса Флетчера,** що в 1588 р. був англійським послом при московськім дворі, то з огляду на те, що Флетчер подав гостру критику Московщини, царський уряд переклад Богдянського сконфіскував, знищивши увесь наклад того видання, а самого проф. Бодянського суспендував і заслав до провінціяльного казанського університету. Так само немилі були царському урядові записки посла Венецької республіки Альберта Віміни (Vimina), що був в Україні 1659 р. і гарно змалював і українських людей і їх культуру, тоді, як про Москву сказав, що «Москва загрожує Европі, хоче запалити її та нацькувати на неї Туреччину». Осуд, що його врештою потверджує точно і французький посол в Москві, Деляневіль (de la Neuville), вже в епоху Петра, десь біля 1704 р., додаючи до нього ще й те, що москвитяни — тобто москалі — «справді варвари, недовірливі, брехливі, жорстокі, розпустні, обжерливі і користолюбиві». І таких і подібних осудів про Москву та московську людину ми в мемуарній літературі Европи аж ген до нашого часу найдемо багато, але що ж? Вони лишилися здебільшого в мемуарних творах, переклади яких були державними урядами не тільки в Москві, але й в усоюзнених з Москвою державах то конфісковані, то гостро цензуровані, так, що такі правдиві голоси про Москву лишалися здебільшого тайнами даних авторів та їх дослідників.

Зате ж царський уряд, вже починаючи від Петра, дбав гаразд про европейську пропаґанду в користь Москви, а головно в користь самого Петра.

Перед Европою ось треба було сховати Петра ката, смертельного ворога українського народу, немилосердного різуна, що власними руками тортурував на смерть свого одинокого сина, вирізав після Полтави Батурин і Лебедин, вигубив на болотах Неви сотки тисяч українського козацтва, і ,як гідний наслідник Івана Страшного закріпив на Сході найжахливіший терор деспотії. Але хіба й годилося показувати Европі т а к о г о царя Петра? Е, ні, — Европі треба чоґось іншого, прекрасного, захоплюючого й велико-героїчного, і найкраще так, щоб оце прекрасне і неповторно героїчне було подане світу чужими руками, скажім руками котрогось з великих письменників тієї, на людську кров дуже вразливої Европи. І ось очі високих урядов-

ви, але тільки як московські театральні кукли, бо представниці України між ними немає. Та взагалі тексти тих маскових імпрез Ґете такі загальні, що відгуко дійсности в них немає ніякого, і коли б судити з того, то Ґете про Україну знав дуже небагато.

Бо так, як на Вольтера, так і на Ґете впливало його оточення в русофільському дусі.

І як усі царедворці того часу, так і Ґете як княжий міністр у Ваймарі, н алежав до поклонників царя Александра, що після упадку Наполеона ґрав на Віденському Конґресі 1814-1815 р. ролю спасителя Европи. І втішався в тодішньому світі такими симпатіями, що балтійська баронова **Юліяна Кріденер,** відома тоді письменниця, доходила в почитанні його особи та історичної ролі Росії до хоробливого містицизму, під вплив якого попав урешті й сам цар. Правда, великим протверезінням з того русофільства Европи довкола царя Александра I був заговір московських декабристів у 1825 р. Але наслідник Александра I цар Микола I, після Петра і Катерини третій кат України, намагався з усіх сил, при допомозі найстрашнішого політичного терору з боку Дубельтів, Бенкендорфів і Бібікових подбати про те, щоб ніяких злих наслідків в Росії і в Европі для московського царизму з того заговору не було. І тому й карою такого жахливого заслання покарав він Шевченка за те, що одна поема Шевченка в роді «К а в к а з у» змола була може зревольтувати не тільки Україну, але й Европу проти царизму краще, ніж усі декабристи разом. І хоч царське русофільство протривало ще в Европі аж ген до епохи першої світової війни, і зазначувалося фатальними слідами ще й після оконечної перемоги Москви над Німеччиною після Сталінграду, то, проте революційний подвиг українського поета могутнів від року до року наперекір усім русофільствам інтеліґентів Европи й Америки.

Ненависть Шевченка до московськоо царату перейшла в кість і кров нації. Вона дала нам силу перебути Йозефовичів і Валуєвих, укази смерти на українську душу, культуру і націю 1864 і 1876 р.р., вона вела нас вогнистим оріфламом в революцію 1917 р., у криваві визвольні змагання України до 1923 р., **у підпілля Коновальця й Мельника.**

І це могутній революційний дух Шевченка, що стоїть сьогодні на сторожі останніх партизанів України.

Ю. Бойко

Бєлінський і українське національне відродження України

(Закінчення *)

Українська минувшина, за Бєлінським, характеризується безвладністю ідеї, Абсолютному Духові немає як самоздійснюватися на українських просторах. Сенс українських відносин завжди полягав у тому, щоб різати інших і бути різаними від інших. Українці багато разів були одурювані і карані поляками і кожного разу знов посилали своїх послів до сойму. Бєлінський називає це «незрозумілим простоумством». Українське козацтво багато разів перемагало, але ніколи не вміло закріпити своєї перемоги, розходилося по домівках пити горілку.

Ідеальну сторону українського історичного процесу становили оргіястичне захоплення красою битви і молодецький розгул козацтва, що із якимсь особливим аристократизмом розкидалося в ґульбі здобутими богатствами.

Україна не знала розвитку европейсько-правних відносин, натомість трималася розвитком азіятсько-звичаєвих відносин.

Із великим захопленням малює Бєлінський ознаки нібито українського постійного хаосу, війни, татарські наскоки, козацьку відплату на це. Його і тут спокушає зіставлення українців із їхніми отарами худоби: типовою картиною він вважає, що татари женуть у полон худобу всуміш із її власниками, людьми, що уподобилися худобі через свою неісторіотворчу природу. Україна мала багато молодцюватих лицарів і лише одного великого державного мужа, Богдана Хмельницького, велич якого полягає в тому, що він не збагнув непридатність українців до самостійного державного життя.

Бєлінський висуває думку про обумовленість українських невдач самою расовою неповно-

*) Гл. «Самостійна Україна», ч. 1-2 (60-61).

цінністю українців. Основною племенною властивістю українців вважає він «нездібність до духового руху і розвитку». «Цей народ відлився і загартувався в таку непорушно-чавунну форму, що ніяк не допустив би до себе цивілізації ближче від гарматного пострілу та й то для того, щоб наскочити на неї зі списом і нагайкою. Малороси любили своє мужицтво, як свою національну стихію, як поезію свого життя, хоча самі називалися «дворянами», навіть сидячи в шинках і валяючись у багні. І ця риса їх народности була причиною їх фанатичної ненависти до них поляків»....

Як бачимо, Белінський навіть всупереч деяким на той час позитивним фактам української історії надхнено творить карикатурний образ її перебігу. Ця карикатурність має свою дуже окреслену функцію. Там, де щойно прокидається національна свідомість, Белінський хоче дати міцний заштрик песимізму, відчуття історичної приречености, категоричною формою своїх тверджень хоче спаралізувати волю до відродження. Він задоволений проросійським політичним льоялізмом Маркевича, але йому не подобається, що історик лише в тоні, з якого випливають припущення, ніби історія України могла розвинутися для українців більш щасливо і дати інші політичні наслідки. Саме припущення цього Белінський вважає крайньо небезпечним і найбільшим гріхом автора. Отож, познаки національного відродження 40-х р.р. змушують Белінського розглядати історичну концепцію виключно як інструмент у національно-політичній боротьбі. Навіть початок його рецензії, де він витає у хмарах спекулятивних міркувань про історію людства взагалі, треба розуміти, як полемічний натяк у відношенні до українського національного рідродження.

«Життя очевидно стремить тепер стати єдиним і всецілим», — каже Белінський. Процеси національних відштовхувань і національних формувань, на його думку, історично вже вершилися. Сенс цього твердження треба б розуміти так, що хто спізнився в своєму національному формуванні, той спізнився навіки. Наступає доба універсалізму, співпраці існуючих націй. «І недалекий уже час, коли зникнуть дрібні, егоїстичні розрахунки так званої політики і народи обнімуться по-братерському, при урочистому блискові сонця розуму, і залунають гимни примирення святочної (ликующей) землі з милосердним небом».

Белінський хоче, щоб кожний читач виніс враження, що перед лицем цієї величної картини переможного універсуму гріхом і злочином буде думати про відродження чогось сепаратного, чогось малого, свого. Куди законніше іти «злившись навіки з єдинокровною Росією» шляхом прогресу назустріч великому універсальному призначенню, заживаючи плодів передової цивілізації, приступних єдино завдяки злиттю з Росією.

Белінський розгортає свої історіософчні міркування для українцір. Він хоче їх переконати. Переконувати можна по-різному. Белінський любить переконувати бичуванням, ставити імперативне veto. Але іноді він шукає й іншого, інтимноґо тону. Якщо невблаганний фатум відібрав українцям навіки право думати про своє окреме існування, то чи не заслуговують вони при тому на співчуття і на моралну компесату? ««Народ чи плем'я, гублячи за невідмінними законами історичної долі свою самостійність, завжди являють видовище сумне», — співчуває він. Цей сум над труною надії є для нього зрозумілий, і викликає пошану. Важно тільки, щоб сум не зроджував ніяких елементів активности. В унісон споглядальному сумові українця, його прострації, як компенсування для пригнобленої психіки, яка ще не встигла розпрощатися з минулим, звучать досить щирі захоплення Белінського поетичністю українських звичаїв, переказів і народної творчости, захоплення наївною простотою українського побуту, красою дівичної цілини української природи. Саме такі нотки звучать у рецензії Белінського на «Марусю» Квітки — Основ'яненка, в статтях про Гоголя, про «Полтаву» Пушкіна тощо. Але в цьому захопленні завжди підкреслюється, що українське є привабливе так, як приваблива невинна дитячість, можна захоплюватися прибавами її, але ця дитячисть українства є навіки застиглою, і тому треба також шукати нової поезії життя, яке породжує нова загально-імперська дійсність.

Українська літературна творчість 30-х — 40-х р.р. свідомо наслідувала народню поезію і з неї виростала своїми сюжетними мотивами, образами, структурою поетичної форми. Видання Максимовичем у 1827 році збірки українських народніх пісень справило велике враження, і не тільки на українців. Сам Максимович, спираючися на матеріял народної поезії, доводив, що «Слово о Полку Ігоревім» є витвір українського народу. Це відкриття розбуджувало серед українців почуття власної національної гідности. Народня поезія ставала таки засобом в українському відродженні.

Це виводило Белінського з рівноваги. В одній з своїх статтей він пише: «Що ж до малоросіян, то смішно і думати, щоб із їх, зрештою, прекрасної поезії могло щось розвинутися; із неї не тільки нічого не може розвинутися, але й сама вона спинилася ще з часів Петра Великого; рухнути її можна тільки тоді, коли краща, благодарніша частина малоросійського населення залишить французьку кадріль і знову

візьметься танцювати трепака й гопака, фрак і сурдут змінить на жупан і свитку, виголить голову, відпустить оселедець — коротко — зі стану цивілізації, освічености і людяности (здобутку яких Малоросія зобов'язана з'єднанню з Росією) знову звернеться до колишнього варварства і невігластва» (Цитую за Плехановим, Соч. т. XXIII, ст. 195).

В цих рядах стільки ж некомпетентности, незнання української історії, скільки і злобної рішучости. Некомпетентність ніколи не спиняла Бєлінського в його рішучих осудах всього українського. Він створив своєрідний стиль зарозумілої поверховости, яка апріорі знає суть того явища українського життя, яке береться трактувати, і гидує приглянутися йому пильніше і вивчити його. Бєлінський дав неперевершені зразки цього чуттєво-зухвалого підходу до української проблематики, пізнішій чорносотенній і нечорносотенній публіцистиці залишалося лише наслідувати Бєлінського, що вона і робить уже на протязі століття.

В питанні української мови Бєлінський був не більше компетентий, як у питаннях української історії. В рецензії на альманах «Ластівка» він пояснює, що російському слову «жена» відповідає нібито українське «жінца». Але такі знання української мови не перешкоджають йому категорично заявити, що хоч українська мова колись і існувала, але в 40-х р.р. XIX ст. її вже немає: «Мова самого народу почала псуватися, — й тепер чиста малоросійська мова є переважно в самих книжках. Отже, ми маємо повне право сказати, що тепер уже немає малоросійської мови, а є обласний малоросійський діялект, як є білоруський, сибірський і інші подібні їм обласні діялекти» (Полн. собр. соч. Белинского, УІ, ст. 200). А коли так, то автоматично вирішується і питання української літератури. Раз немає мови, то не може бути і літератури.

Окремої української літератури не може бути ще й тому, що українським діялектом говорять лише селяни, цей діялект не спроможний відбити образів і ідей, які виходять за межі селянської примітивности, в силу цього українська література засуджена до животіння і повторювання утертих образів і стилістичних прийомів. Навівши цитати з Квітки — Основ'яненка і Гребінки, Бєлінський вигукує: «Гарна мені література, яка тільки й дихає, що простацькістю селянської мови і дубуватістю селянського розуму» (Там же, ст. 202).

В приватніх листах Бєлінський ще більше дає волі висловам своєї ненависти до української літератури.

«Прочитавши «Ластівку» і «Сніп», я зрозумів усю вартість борщу, сала і галушок» — нотує він (Піпін, II, ст. 127).

За всіма українськими виданнями він стежить з великим інтересом. На мішані російсько-українські альманахи «Молодик» Бецкого, що їх у 40-х р.р. вийшло кілька, він дає ряд рецензій. В них не шкодує іронічних ноток, висміюючи провінційність видань, кепкуючи з того, що на Україні надто багато поетів-графоманів, доводячи, що саме друкування альманаху на двох мовах є свідченням нежиттєвости окремої української літератури.

Характеризуючи «Молодик» на 1844 р., Бєлінський спиняється на творі Єремії Галки (М. Костомарова) «Обзор сочиненій, писанных на малоросийском языке». Він цитує слова Костомарова про стародавню українську літературу: «В Малій, як і в Великій Русі, була своя література» і після цього ставить велемовний знак запитання. Зрештою, він просто не припускає існування в старовину багатої української літератури. Із задоволенням підкреслює він у статі Костомарова такі рядки що-до української літератури ХУІІ століття: «дещо видано, більша частина спочиває непробудним сном у бібліотеках».

Але опортуністично-українофільська постава Костомарова, який не бачив перспектив для повноцінного всебічного розвитку української літератури, давала ґрунт Бєлінському для власних шовіністичних висновків про повну неможливість української літератури яко національної. Роздвоєна позиція Костомарова, який водночас молився двом богам—і обще-руськості і українській самобутності — не витримувала критики, і глибоко послідовний у своій антиукраїнській запеклості, Бєлінський логічно (не обєктивно) мав сильнішу позицію саме завдяки своїй виразній і послідовній поставі. Бєлінський вхопився за висновок Костомарова, що з «поверненням Росії західніх і південних її областей руська (українська) мова вже стала непотрібною; була інша спільна мова: за підставу її взято діялекти словено-церковний і великоруський». До цих слів Костомарова Бєлінський нав'язує: «Зро умівши цю думку, як міг після того твердити п. Галка, ніби в наш час, коли Росія так далеко просунулась вперед у царині наук і спілкування, твори на малоросійській мові можуть являти якусь особливу літературу. Та де ж для цієї літератури мова?» І далі Бєлінський заганяє Костомарова на слизьке, вказуючи, що він, Костомаров, сам переходить на російську мову, коли треба писати про речі, які стоять обсягом народнього побуту.

Ці дошкульні закиди не могли пройти безслідно для українських письменників, вони мусіли викликати реакцію в напрямку дальшого

виароблювання літературної мови, застосування її до тематики позаетнографічної. Під тиском цих закидів, уживання української мови стає свідомішим, пов'язаним з національними цілями, мова стає прапором національної чести, що голосно і безстрашно підкреслює Шевченко у вступі до «Гайдамаків», і хоч і далі українські письменники звертаються в українській тематиці до російської мови, то роблять це не з байдужости до питання мови, а головно під тиском цензурних обставин, іноді ж не подолуючи «кування» нових слів і виразів для вислову складніших понять.

Белінський не міг собі уявити, щоб українська література в чомусь ідейно перевищила російську. Тому він рішуче відкидає думку Костомарова, що «Енеїла» Котляревського з'явилася, як заперечення ложноклясицизму, проти якого в роках появи «Енеїли» ще й у російській літературі не було знято боротьби. «Ні, ми певні, — каже він, — що Котляревський як розумний і талановитий малоросіянин, зрозумів, що малоросійським, як і всяким іншим окремим діялектом, тільки й можна писати пародії чи простонародні казки й повісті і ні трохи не думав витівати з того літератури. Артемовський — Гулак потвердив те саме, написавши свого «Пана Твардовського», «Пан та собака» і інші твори в пародійному дусі. Сам Грицько Основ'яненко почав свою кар'еру російською мовою... При тому він багато писав по-російськи і сам же перекладав свої малоросійські повісті на російську мову«.

У відношенні до українських письменників, які видавалися Белінському небезпечними кандидатами в ідеологи українства, він рішуче розправлявся в критиці, намагаючися своїми рецензіями про їхні наукові виклади закрити їм двері в науку. Так було з Костомаровим, Метлинським. Натомість у ставленні до тих українських письменників, які багато писали російською мовою, Белінський був обережний, старався не зразити їх, не відштовхнути від російщини. Гребінку, як видно з листування, він вважав надто незначною пересічністю, а все таки раз-у-раз згадував його ім'я у друкові в супроводі комплиментів. Особливо заходжувався він коло Квітки-Основ'яненка. В дуже позитивній рецензії на його «Марусю» він обережно наводить автора на думку, що українське простонародне життя обмежує можливості для вияву його таланту, але разом з тим вказує, що «Маруся» дуже добре звучить саме в перекладі на російську мову, ніби спокушаючи цим писати тільки по-російському. Ця думка яскраво висловлена у відгуку на «Салдацький партрет».

«Салдацький партрет» Грицька Основ'яненка прекрасно перекладений з малоросійської п. Луганським. Так от краще: а то ми, москалі, ліниві, щоб примушувати себе розуміти красоти малоросійського діялекту, якщо ідеться не про народню поезію. Адже Гоголь уміє малювати нам малоросіян російською мовою? Запевняємо шановного Грицька Основ'яненка, що якби він написав свої повісті по-російському, то, не зважаючи на вузливате (мудреную) для вимови прізвище свого автора, вони б здобули йому більшу славу, як та, з якої він користається в Росії, пишучи по-малоросійському».

Із оцим закликанням іти стежкою Гоголя звертається Белінсікий до українських письменників кілька разів. Відмежовання Гоголя від українства критик вважає виявом великої мудрости письменника, забезпеченням для свого таланту можливости широкого ідейного звучання і вселюдського значення.

Відступництво Гоголя для української сторони болюче підкреслювалося. І навіть Костомаров, висловлюючи опінію української інтеліґенції тих часів, зазначав, що коли б Гоголь написав свої «Вечори на хуторі біля Диканьки» українською мовою, вони б цим лише виграли. Белінський на це заперечив, що якби Гоголь став писати українською мовою, він уже не зміг би написати своїх дальших творів, що є шедеврами і дальшим розвитком таланту Гоголя. Як бачимо, в ставленні до Гоголя і в 40-х р.р. українська і російська опінії зайняли окремі становища.

Час національної аморфности минав. Тип російсько-українського письменника починав перетворюватися в анахронізм. Визначилися полюси: Гоголь і Шевченко.

До Шевченка Белінський мав особливо гостру ненависть. В ньому він правильно відчув геніяльну провідну особистість українського відродження. У альманахові «Ластівка» він не хоче Шевченка виділити і трактує всіх письменників альманаху, як «маленькі таланти». Зате в рецензії на «Гайдамаки» весь авторитет свого імени кладе Белінський на те, щоб дискваліфікувати Шевченка як поета, висвітлити його як вульґарного віршороба, творця співів, які зовсім не знайдуть собі читачів. Немов у стані пропасниці, Белінський вишукує найгостріші вислови, найдошкульніші окреслення. В цей час, коли він пише рецензію на «Гайдамаки», він уже гарячий противник російського самодержавства. Але Шевченкові він радить писати скромні повчальні твори в дусі «Листів до любезних земляків» Квітки-Основ'яненка, тобто в дусі поміщицької реакційности і цареславія. Він хотів би загнати Шевченка в такі ідейні суточки, в яких поет задихнувся б і перестав бути провідною особистістю визволення.

В цьому ж злобно полемічному дусі написано і його рецензію на перше видання «Кобзаря».

Російська наука приписує Белінському надзвичайну правдолюбність. І справді є потвердження, що Белінський сам себе люто шмагав докорами за помилки, коли їх усвідомлював. Однак, він ніколи не зраджував своїм поглядам в українській справі, навіть тоді, коли наочно бачив, що життя цілком перекреслює його розумування. Так, напр., він наочно переконався, що його пророцтво, ніби Шевченко не матиме читачів, фантастичне. Але це ні трохи не змінило його поглядів на поета до останку.

Белінський був настільки розумний, що наприкінці життя він починав догадуватися, що бій проти українського відродження він програє. Замість зревідувати своє становище, він переймався якоюсь непритомно-патологічною скажениною. Його майже божевільні вигуки, саркастичне шаленство на адресу Шевченка, вирази, що на них кладе вето цензура елементарної пристійности, не даються до цитування навіть у викладі академічного характеру. Він вважає, що якби він, Белінський, був суддею засланому Шевченкові, то покарав би українського поета несугірше від царського уряду. Він признається, що Шевченка ненавидить особистою ненавистю. Це саме почуття має і до П. Куліша, бо Куліш, мовляв, у «Повісті про український нарід» висловив переконання, що Україна повинна або відділитися від Москви або згинути. За це і про Куліша пише він у тонах соковитої лайки: «Одна тварюка із хохлацьких лібералів, якийсь Куліш (ну й свиняче ж прізвище)... і т. д. в цьому дусі.

З сатанинською запеклістю Вельзевула мобілізує Белінський всі сили пекла проти українського відродження. Задушити, приспати, духово стероризувати — це завдання Белінського. Тут для нього немає моралі, ні естетики, є лише сліпа вогненна ненависть до молодої нації.

І треба було надзвичайної внутрішньої відпорности, щоб перетривати цю критику і розгортати далі творчі сили, багато відчуття внутрішньої снаги, щоб не улягти демонам ворожого наступу.

І сталося щось біблійно-онтологічне.

З космічного хаосу все могутніше звучало— «хай буде»—і творилася твердь, а чорний демон спокуси і розтління затремтів і відступив у чорну мряку.

x x
x

Ненависть Белінського до українського відродження цікава для нас під кількома кутами зору:

1) Скрайність антиукраїнських позицій Белінського є для нас одним із важливих свідчень, що саме на 40-ві роки припадає вирішальний перелам в національнім відродженні України;

2) Російська імперіялістична духовість вже на початках українського відродження виявила себе готовою до протинаступу, зокрема в оперті на наймодернішу зброю демолібералізму (ідея універсалізму проти ідеї національного відродження);

3) Раціоналістично - кавзальне доводження неминучости асиміляції українського народу в лоні Росії, розгортане нині ленінізмом-сталінізмом, має своє генетичне коріння в діяльності Белінського.

О. Залізняк

Після смерти Сталіна

Чому вмер Сталін?

Тільки кільком одиницям з кремлівської кліки напевно є і залишиться відомим, що було справжньою причиною наглої смерти Сталіна: тріснення маленької артерії в мозгу диктатора і спричинена тим апоплектична смерть, а чи ліквідація диктатора порядком і методою тою самою, що ними ліквидувались сотні і тисячи керівних большевицьких бонзів, кладучи голови свої в невмолимому процесі нищення всього того, що могло б загрожувати безпеці і самоволі кремлівського самодержця. Бо це не винахід Сталіна, це істота московської системи і техніки правління, яка терором і застрашуванням, стинанням голов непокірних і загрозливих «опозиціонерів» чи «бунтівників» держала в карбах правлячу верству і давала державі владу і лад. Так правив московським государством Іван Грозний, так кермував нею Петро І Кат, так володів нею Ленін і такого самого способу мусів придержуватись Сталін, коли він хотів зберегти себе і свою імперію.

Але система терору і диктатури є системою, що впроваджує морд обопільно. Тут лише проблема, хто скорше і спритніше використає його супроти свого противника. І диктаторові та самодержавці так довго кричать: «слава!», як

довго не знайшовся хтось, хто, застосувавши ту саму методу терору, підступу і морду супроти диктатора, не позбавив його влади, включно з його головою. Що Сталін мав не лише безвольні і бездушні міліонні маси, що зі страху, за поживу і з мусу кричали йому: «Аве діктатор!», — але мав і смертельних ворогів, — і то в найблищому свойому окруженні, — це було ясно. Так мусить бути в випадку кожного диктатора і відомо всім, якою смертю згинув Юлій Цезар, Каліґуля, Кромвел, Робесп'єр, Дантон, Николай II, Муссоліні.

Але було б недостаточно посилатись тільки на історичні аналоґії і паралелі і логікою чи закономірністю суспільних і політичних процесів виясніовати факти, що мають таке велике значення не тільки для нас, українців, не тільки для російської імперії, але для цілого світу.

Розглядаючи ситуацію яка попередила смерть Сталіна так внутрі його імперії, як і в міжнародньому відношенні, кожному ясно, що політика Сталіна до останнього моменту перед його смертью була політикою гри з вогнем над бочкою з порохом. «Мудрість» і «далекозорість» вождя світового пролетаріяту і керівника російської імперії завела його самого, його імперію та разом з ним большевицьку партію з її вождями в сліпу вулицю, з якої був вихід — або ганебного відвороту, або стрімголовного провалу в прірву всесвітової війни і загибелі. Відповідь на безкомпромісову поставу колишніх своїх союзників з часів війни з Гітлером, на перманентне ломання договорів і ставлення своїх союзників перед доконаними фактами зради і зломання присяги, змонтувала західний світ не для дипломатії і не для страхів лише, але направду і для боротьби. Західний світ врешті побачив, з ким має до діла та куди веде та стежка, по якій його тягне Сталін. Пропаґанда, діямат та фальшиві свідоцтва вже не могли рятувати ситуації. Західня півкуля рішилась боронитись і то зброєю такого, якої найбільше боїться большевицька зараза, бо вже її смакувала кілька років тому з рук Гітлера. Атлянтійський Пакт, формовання дивізій, перекидка стратегічної морської і повітряної сили, з включенням туди і атомної бомби, до Европи, себто блище об'єктів свого примінення, здецидована постава на аґресію в Кореї, рішення помагати ліквідувати большевицькі диверсії, які, примаскувавшись під плащиком визвольних національних рухів азійських малих народів і племен, намагаються заволодіти тим величезним континентом, відповідь на агентурну роботу п'ятих і шостих большевицьких колон в західньому світі, — все це були факти, що не пахли жартами. Тяжко нам сказати, чи того всього Сталін не бачив і чи не здавав собі справи з наслідків своєї небезпечної гри. Зате не тяжко відгадати, що керуюча кремлівська кліка, залишаючись внутрі большевицькою, себто з ґрунту революційною і диверсантською, все ж таки бачила, що тут пахне скандалом і катастрофою. Мусіла прийти зміна і це вже пахло в повітрі, що наступить щось неожидане і щось переломове.

І внутрішня ситуація в СССР не була нормальна. Арешт відомих професорів університету під закдом підготовування замахів на життя кремлівських бонзів, атака на шефа безпеки держави та закидування йому ротозійства та занедбання чуйности — казали припускати, що голова шефа безпеки держави є в грі. А звичайно Берії вмирати не хотілось та ще й за таку дрібну справу. В абсолютній системі одначе немає виходу. Тут діє не закон і правда, але страшна невмовлима сила, фатальна і неуникнима, і їй підлягають не тільки безборонні селяни і робітники, але їй підлягає теж і сам шеф безпеки партії, уряду та держави. Берія не забув долі Яґоди, Єжова, Хатаєвича та інших своїх попередників, співробітників та помічників. І знов, щоби рятувати себе, він мусів діяти і то скоро та певно. І може то тільки йому одному відомо направду, ізза якої причини вмер нагло Сталін, який ще кілька днів тому розмовляв з закордонними відвідувачами і втішався прекрасним здоровлям.

Сталін мусів вмерти. Тут не винні лише його склеротичні артерії чи розмягченний мозок, тут мусів помагати йому вмирати його найблищий соратник і друг, Лаврентій Берія.

Наслідники Сталіна.

Та все таки не Берія одідичив офіційне наслідство по Сталінові і не він натягнув чоботи батька народів. На чоло адміністраційного апарату, отже дійсного керівника держави, вибився невідомий нікому ранше з того боку Георгій Маленков, вірний слуга і пахолок Сталіна. Тяжко собі уявити його в ролі конспіратора проти свого шефа, але легко собі його уявити в ролі вязня в руках Берії, якому нічого іншого не залишається, як погодитись з думкою, що «вмер вождь, отже хай живе новий вождь», яким він напевно не буде ніколи. Розрахунок Берії був простий: йому як шефові кровавого НКВД і МВД, як виконавцеві і екзекуторові тих міліонних мясорубок, адміністраторові концлагерів на цілому просторі СССР, уосібленню того найгіршого, що зв'язане з советською системою, яку всі ненавидять, але всі мусять не тільки слухати, але й хвалити — важко було поставити себе на чолі держави, та ще й в моменті, коли партія і країна знаходяться на грані великих зламів, децизій і рішень. Йому, зрештою, не так важна фірма і

титул, як сама влада, якої він залишився не позбавлений. Титулярно задоволюючись другим місцем по Маленкові в гієрархії державній, він на ділі залишився таки першою особою, якої воля рішає про судьбу кадрів та постановку політики. Того доказувати немає потреби. Вже кілька днів після смерти Сталіна, і після «вибору» Маленкова прем'єром міністрів советського уряду, Маленкова позбавлено посту генерального секретаря партії і віддано цей пост М. Хрущову. Теж не більше, як кілька днів після смерти Сталіна, проголошено нечувану в історії не тільки советських практик, але і світових чудасій, амнестію на арештованих лікарів, звільнення їх від вини та обвинувачено большевицьку службу безпеки в злонаміренім протизаконнім ломанні конституції, недопускаємих в СССР способів фізичих тортур для вимушування признань. Це був удар виміренний не так в мертвого Сталіна, як в живого Маленкова, без якого участи, як особистого секретаря та одного з найбільш довірених осіб Сталіна, немислимим було арештування лікарів, фабрикування обвинувачень та обвинувачення шефа безпеки, яким був сам Берія, в ротозійстві та занедбання чуйности. Роля третього з тріюмвірів кремлівської верхівки — Молотова, як старого большевика, далекого від внутрішніх розгрів і боротьби за владу, більше обізнаного та заінтересованого в зовнішній політиці, остає без великого значення. В боротьбі за владу, що неминуче буде в найблищих роках розігравeтись поза мурами Кремля, він не відігратиме більшої ролі Тяжко сьогодні передбачити, хто кого виведе в поле, що на московській практичній мові буде означати, хто кого скорше зліквідує. Та позиції Берії наразі остаються найсильнішими і є всякі підстави припускати, що грузинська вітка большевицької партії мабуть в дальшому буде вирішувати, як на глум, шовіністичну, імперіялістичну і месіяністичну політику того простору земної кулі, що себе зараз зве СССР, а на ділі є Російською імперією.

Значення смерти Сталіна.

Воно не тільки в моральному сенсі, в наявному доказі того, як проминаюча є слава і сила і воля навіть самодержавців, що їх історія до того часу багато не записала. Смерть Сталіна має величезне значення так для світової ситуації, як і для положення внутрішнього в самому Советському Союзі.

В першій мірі як за порухом магічної палички змінилась генеральна лінія партії та правительства в міжнародніх питаннях. Як в калейдоскопі мінялись настанови представників советської сторони на міжнародніх аренах. Пригадайно коротко: 5 березня вмер Сталін; 15 березня на похороні Сталіна Маленков заповідає можливість розвязки усіх спірних проблем поміж Сходом і Заходом на мирній дорозі; 19 березня генерал Чуйков, представник СССР в Берліні, готовий говорити з англійцями і французами, щоб оминути в будучому інцидентів з літками, які трапились кілька днів тому, і за які Чуйков жалує; 29 березня Молотов інтервеніює особито, щоби звільнити цивільних полонених ангійців і французів в Кореї; 28 березня Пекін (на доручення Москви) приймає пропозицію виміняти хворих і ранених воєнно полонених в Кореї; 26 березня американським журналістам дають візу на в'їзд і оглядини Советського Союзу; 21 березня Москва в радієвому коментарі признає велику допомогу Заходу в поконанні Гітлера і вигранні другої світової війни; 30 безезня Чу-Ен-Ляї (на доручення Москви) відкликує свою домогу примусової репартації воєннополонених з Кореї; 31 березня Москва дає згоду на шведського генерального секретаря Об'єднаних Держав; 6 квітня підписано домову про виміну полонених, та заповіджено велику офензиву миру, яка триває до сьогодні. З такою бравурою неначе з рога обильности висипана плеяда аргументів та потягнень мала створити в світі враження, що нові владці Кремля не ті, що були. Передше був Сталін і сталінська політика, тепер же нові керівники дають доказ своєї доброї і щирої волі на мирне співіснування двох систем в світі, плече о плече в дружніх відносинах без наміру одна одну проковтнути, або хочби вкусити.

Така офензива миру, поперта рядом менше важних постягань, стала великою загрозою для світу. Адже ціль її ясна: здобути назад довіря до себе, як до парнера, захитане останніми роками сталінської політики. Світ перестав вірити большевикам на слово, на них дивились так, як в дійсности вони себе представляли. Пропаґанда, убирана в гарні слова і фрази, на нікого більше не робила враження. Гогуючись до зустрічей з большевиками, західні політики під полу вже навчились ховати збрую, бо переконались, що з такими «джентельменами» як в Москві можна говорити тільки, поклавши револьвер на стіл. В такій ситуації можливостей для дипломатії, для дурманення наївних і дурачків, для ставки на час і підривну роботу внутрі країн своїх контрпартнерів вже не залишалось багато. Тут треба було щось робити і тому кремлівські керівники рішились на трублення до відвороту. Щоби ще більше зискати довіря не важно навіть признатись до того, що раніше систематично заперечувано, себто, що в СССР існує терор поліційної влади. Все те морально б'є небіжчика, живим же ходить про

те, щоби рятувати охлапи доброї опінінї та привернути зовсім захитане довіря.

І у внутрішних аспектах смерть Сталіна принесла багато нового. Тяжко сьогодні говорити, наскільки ці новації є органічним ростом і еволюцією самих суспільних процесів, а на скільки навмисне виаранжерованою тактикою, обчисленою теж для замилення очей буржуазного світу та привернення довіря своїх власних мас. Оце зникає з преси, з літератури, з мітінгів, з засідань і нарад **міт самодержця.** Його заступається філософією колективного авторитету. Сталіна так якби не було, так як би не було записано біліонів тонн паперу, тисячів і соток тисяч книжок в його честь, так якби не було присвячено йому соток засідань наукових академій, літературних вечорів, так якби не було творено двадцать років міту надлюдини, божеської, або принайменше демонічної його сили, доброти, чесности, так якби не було возвеличано його ґенієм, якого не було, немає і не може бути ніколи в людстві. Запанувала велика мовчанка! Це не випадковість. Це не лише відіхтення здушеного духа, відраза до духової проституції, наказуваної раньше протягом двадцять років поліційними і державними засобами, де не лише пімста за наругу над здоровим глуздом з такою перфідією і такою вирафінованістю виставлюваного на посміх людства сталінськими посіпаками з його таки наказу. Це є теж і ґенеральна лінія керівників кремлівських. Адже Брутус не міг ставити пам'ятників і справляти поминків по Цезарові, якого він замордував.

Та користаючи з хвилевої передишки, чи лише нарад кремлівських ватажків, які шукають за стежками, якими їм вдалось би вийти з зачарованго кола суперечностей, недоречностей, безцілевостей і провалів, в які вони себе, служачи вірно дотепер Сталінові та реалізучи власними руками систему сталінщини, заманеврували, людський дух показує свою непоконану істоту. Проблески його ми бачимо тут і там. Вони слабенькі і несмілі, але вони характерні так для Совєтського Союза, як держави і імперії, як і для совєтської людини, скованої на тілі і душі стільки років. От лише пригадаймо відважний виступ студентки держ. кінової студії, М. Шрамової, яка домагається справжньої любови. Не тільки домагається, вона вірить, що така любов існує і вона кпить собі немилосердно з накиненої раньше партійної пропаґанди, яка забруднювала справжню любов, і таку партійну пропаґанду вона не вагається назвати ганьбою. Коли належно вглибитись в вимову такого ствердження, то це вже революція. Революції, зрештою, все починались в головах, потім виписувались на папері, а щойно потім знаходились люди, що в написане і вимріяне вірили, які рішались їх реалізувати. Такого голосу пробудженного духа за життя Сталіна не можна було собі навіть у сні виснити. Смерть Сталіна принесла в Совєтському Союзі багато зародків того, що навіть тим, що прискорили смерть старого тирана, про те не снилось і не хотілось.

В чому змінилось наше положення.

Для нас, українців, найважнішим питанням, є скільки змін і можливостей змін принесла смерть Сталіна для нашої визвольної справи. Іншими словами, наскільки вона зблизила нас до осягнення нашої завітної мети і наскільки надії на наше повне визволення знайшли в ній підкріплення. На жаль, в час, коли Сталіна смерть внесла певні елементи надії для усього світу і які, хоча оманні та зрадливі, все ж таки знаходять приступ до сердець і душ занепокоеної західньої людини, стривоженої за судьбу своїх дітей, своїх родин і своїх батьківщин, коли вона принесла заповідь певних перемін внутрі совєтського суспільства, коли, здається, використовуючи її, вільний людський дух протискається назверх і прагне блиснути в темряві загального придушення і безнадії, — то в національному питанні панує дальше тайга азійської ночи і темна малоросійська тьма. Нічого немає на овиді, що вказувало б на те, що нові кремлівські володарі внесуть в розвязку національного питання внутрі своєї імперії якісь нові моменти. Це не випадково. Це історічна закономірність і логіка східнього простору, згідно якої деспотія національна там закріплена є історично. Україна для всіх білих, рожевих, червоних, сталінівців, маленковців, беріївців і яких хочете інших москалів та московських можновладців — це невід'ємна частина російської держави, і завданням і метою України є служити Москві. Україна — колонія Москви остається надальше в такому самому зв'язку з російським пнем, в якому вона була раньше, і немає можливостей ані сили внутрі совєтського простору, щоби це положення змінити. Бо без України Російська імперія перестає бути імперією, вона вертає до своєї давної минулої форми, до тайги, до тундри, до неізходимого Сибіру, де справі є доволі простору, але де немає ні культури, ні багацтва, ні справжньої людини; де є пан і раб, де свище нагайка, де смердить самогоном і де ллється тужлива пісня, але де немає ані повної свободи, ані повного життя.

І не тільки в питанні України постава Москви залишиться незмінною. Недавно газети принесли вістку, що в Латвії переведено чистку уряду, усунено міністра внутрішніх справ латвійця Альберта Сікоса, а на його місце назначено москаля. Такий сам процес, належить подіватися, наступить і в інших союзних рес-

публіках, а може навіть і в сателітних країнах. Відвічною тенденцією Москви було пхатись до морських проток, включити і стравити Надвислянський Край, мати вільний доступ до Балтийського моря і мати ситуацію, в якій «Від Молдавина до Фина все мовчать, бо благоденствує». На таку політику Москва може собі позволити. Адже це не викличе заперечення ні ЗДА, ні Англії, ні Франції. Їм же на це дано дозвіл добровільно ще в Ялті, Тегерані і Постдамі і вся біда в тому, що апетит московського медведя показався нараз і то за скоро завеликий і треба було його гамувати. Коли ж медвідь повернеться до своеї ґаври і там згодиться спокійно споживати свою добичу, західня демократія і т. зв. свободолюбний світ з радістю приймуть це до відома і напевно не запізняться хвалити медведя, його пристойність, освоєність і культурність. В тому відношенні справа для нас представляється найбільше безнадійно і тут смерть Сталіна не принесла нам ніяких змін, ні навіть оманних надій.

Але . . . як то все буває, «все йде, все минає, і дурень і мудрий нічого не знає». Не знаємо і ми, не знає того і Берія, не знає того і Черчіл — на як довго буде відтрублений відворот з башт Кремля, і ніхто не знає ні дня ні години, коли засурмлять труби з московського Эрихону до нового наступу. Адже Ленін вчив, що можна зробити один крок відступу, щоби здобули собі кращі позиції до двох кроків паступу, і учні Леніна це прекрасно знають. Хто сьогодні повірить Москві на слово і сховає меч хоч на хвилину, той неминуче прочуняється з прикрими досвідами. Всі ті зміни і переміни, що їм ми сьогодні є свідками в міжнародньому укладі сил та у внутрішньому совєтському житті — це може бути лише тактичний маневр для того, щоби добути собі кращі стратеґічні та тактичні позиції до дальшого наступу. Сталін в своїй книжці «Проблеми Ленінізму» в 1940 р. писав: «Відступ муситься зробити, коли ворог є сильний, коли відступ є неминумучий, коли прийняти одвертий бій нам накинений є для нас некорисним, коли відступ являється одиноким способом уникнути удару і задержати наші резерви непошкодженими.»

Якщо теперішня офензива миру, заповідь доброї волі ладнати конфлікти мирно, заповідь охоти мирно співжити з капіталістичними системами, заповідь внутрішніх перемін в імперії, — є лише тактичним маневром, то скорше чи пізніше цей маневр закінчиться. По ньому може слідувати тільки одверта війна, в якій тільки і лише може визволитись Україна і інщі поневолені Москвою народи. І хоча війна приносить з собою страшне знищення, вона в остаточному для нас є одиноким спасенням, бо без війни, наслідком панування Москви над Україною, український народ стратив понад 10 міліонів жертв в голодовій смерті, понад 10 міліонів жертв в концентраках Сибіру і підвалах НКВД, і стратив більшість свого молодого покоління, яке, виховання в дусі большевизму, є страчене так для України, як і для світової культури. В обличчі таких спустошень, в обличчі перспектив неволі і тортур для прийдешніх поколінь, чи не є логічним ставити ставку на скору війну, в якій справді згине кілька міліонів людей, але яка принесе визволення решті та запевнення свобідного життя наступним поколінням.

Бо московська пропаґада за миром є одним з найбільш нелюдських і чортівско замаскованих кремлівських трюків. Що це значить мати тепер мир? Це значить дозволити Москві держати в свої концтаборах понад 15 мілйонів в'язнів; це значить дозволити НКВД зганяти сон з очей одної п'ятої частини людей земного ґльобу; це значить позволити винищувати ряд народів; це значить позволити виселювати мільйонами родини з їх прадідівської землі; це значить позволити Москві заграбити Корею, Малаї, Індо-хіни; це значить позволити Москві зліквідувати і знищити незалежність таких держав, як Польща, Литва, Естонія, Лотва, Чехословаччина, Мадярщина, Румунія, Болгарія, Албанія; це значить позволити Москві підготовляти большевицький переворот в Европі, а потім в Америці; це значить мирним шляхом зготовити цілому світові долю Катинів і Винниць; це значить згубити увесь звіт. Це несе за собою пропаґанда за миром, бо тільки в мирі Москва це все може доконати і вона це задумає доконати. Якщо ж ми боремось за справжній мир, в якому кожна людина і кожний нарід втішались би свободою, то цей мир може бути осягнений тільки на руїнах Москви. Тиранії не дасться знищити, залишивши тиранів, і тому кожна революція або принесе смерть тиранам, або провалиться, ховаючи під своїми руїнами себе і свої народи.

І тому, щоби не прискорювати смерти вільного ще світу, ми, українці, є проти такого миру, який пропонує Москва і який сьогодні панує в світі. Ціну такого миру ми знаємо добре і нашим бажанням є, щоби увесь світ пізнав його чим скорше.

Юрій Артюшенко

За творчу ініціятиву УАПЦ

Ми в своїй статті «Місія Українських Церков», що появилася в «Свободі» з дня 28 жовтня 1949 року, між іншим, писали: «. . . тільки через неусвідомлення церквами своїх роль у сьогоднішньому християнському ставанні нема тої співпраці... Саме в цім напрямку УАПЦ повинна проявити у вселенському масштабі ініціятиву й чин. Спираючись на історичний досвід боротьби «за віру хритиянську-греко-українську й ойчизну...» (Богдан Хмельницький) **положити основи міжцерковного порозуміння між всіми православними народами,** що хотять боронитися від зазіхань московського «православного» патріярхату... Ми я на порозі нової доби, в якій відограватимуть ролю християнські держави, зі своїми національними церквами... Іде велика переоцінка вартостей, світ хоче забезпечити собі духовий розвиток, щоб не впасти в безодню, в яку штовхає його гола сила розитку змеханізованого раціоналізму... на світовім змагу ідеологій українська духовість повинна покласти свій відтиск і в цім лежить роля українських церков.»

Отже, на нашу лумку, Українські Церкви повинні нав'язати свої дії до своїх традицій з перед 1686 року, коли то Українська Церква вільно спіпрацювала з іншими християнськими церквами і справді витискала свою духову печать не тільки в українськім, але й в чужім світі.

Українські Церкви, — як вияв тої української духовости, що зросла в творчу синтезу з життя з властивим українським християнізмом, — повинні не тільки звернути більшу увагу на захист українського народу від усякого роду на нього тиску з боку тої чи іншої чужої духовости, але й стати чинником впливу української духовости на зовнішній світ.

Шлях до того, щоб українська духовість поклала свій відтиск на світовім змагу світоглядів, лежить тілки через внутрішньо-духове самопізнання, через віднайдення себе та через переоцінку поглядів на всі ті церковно-політичної акції, що мають джерело сили не в самім собі а в зовнішнім світі, який хоче створити серед нас ілюзію про його «справжні християнські наміри». При чому ми маємо тут на увазі не тільки акцію московського большевицького патріярхату в напрямку «єдности й солідарности християнського світу проти війни», але і всі інші політично-церковні братерства й міжхристиянсько-релігійної толерантности, що випливає з Божої заповіді про любов до ближнього, але й засаду «первородства» та релігійно-церковної войовничости в стремліннях до виключно своєї зверхности, яка то й породжує релігійну нетерпимість, релігійно-церковну боротьбу, церковно-політичну дію і стихійну протидію внутрі самого християнського світу. Про самий же церковний поділ у християнському світі ми тої думки, що не є вже таким великим злом те, що християнський світ поділений на кілька церков, але далеко більшим злом є те, що деякі з тих церков мають супроти інших християнських церков ворожі наміри. То ж і те, що й ми українці маємо дві Церкви — Православну й Греко-Католицьку,—на нашу думку, теж не є великим злом, що більше, у майбутній нашій християнській місії, що йтиме з України, центру суходолу старого світу, на обидва континенти, цей двоподіл, при усвідомленні нашими обома Црквами своїх роль в зовнішнім світі, може стати для нас добром. Але це окрема тема. В цій же статті ми хочемо спинитися побіжно тільки над деякими церковними проблемами самої Автокефальної Української Православної Церки.

І так, наша сучасна історична доба йде під знаком останньої нашої Державности—останніх двох Актів з 22 січня 1918 і 1919 років,—на які й спиралася Українська Держава та з яких то й випливало її законодавство, яке обов'язує нас морально й правно ще й до сьогодні. А що в православному світі поруч церковно-ієрархічного чинника при вирішенні долі національної церкви завжди відігравав поважну ролю й державний чинник, то Українська Народня Република 1. 1. 1919 року проголосила закон про автокефальність Української Православної Церкви, який звучав так: «Українська Артокефальна Церква з її Синодом і духовною Ієрархією ні в якій залежності від Всеросійського Патріярха не стоїть». Цей закон виходив з того правного положення, що Українська Церква в кінці XVII в. була незаконно прилучена до Московської Патріярхії з позбавленням до того ж умовлених прав автономного правління. Ця незакнність була стверджена пізніше Вселенською Патріярхією в Царгороді, в законі (Томосі) з 13 листопада 1924 р. про автокефалію Православної Церкви в Польщі.

Не торкаємось тут догматично-канонічної

У статті Юрія Артюшенка - "За творчу ініціятиву УАПЦ", на ст.15-ій остання стрічка першого стовпа має бути замінена на слідуючу:

"але і всі інші політично-церковні акції, які в основі є своїй мають не засаду всехристиянського братерства й ",
а в третій стрічці згори в другім стовпі літера "й" має бути викреслина.

сторінки повстання У.А.П.Ц., а ні не спиняємося на тих виявах прагнень українського народу до своєї рідної незалежної церкви, що так яскраво позначилися на українських церковних соборах у Києві, як теж не обговорюємо акту відновлення нашої церковної Ієрархії, бо те все лишаємо церковно - компетентним особам. Як миряни тут стверджуємо тільки те, що в останній державницький період відродилося серед українського народу шукання синтези між національним духовим і релігійним життям, як то було властивим і двом попереднім нашим державницьким перріодам—козацької і княжої доби, — та знайшло своє виявлення в формі У.А.П.Ц., і, що тільки державницькі періоди є вповні суверенним виявом повноти національно-релігійної духовости народу й його волі без будь якого чужого на нього впливу. З цих то повищих стверджень ми і прихолимо до висновку, що **українська державно-діюча політична еміґрація мусить, як зіницю ока, охороняти церковне законодавство української народної церковне законолавство української народної республіки та поробити заздалегідь необхідні заходи про об'єднання навколо нього всього українського православного світу і про оборону Української Автокефальної Православної Церкви** від усіх тих, що в час поновного нашого Державного Відродження схотять, мотивуючи це отими «справжніми християнськими намірами», її ослабити, або й знищити. Таких наступів на У.А.П.Ц. можна сподівалися не тільки від всяких багатирчуків, які будуть шукати опертя в чужих церквах, але також і від інших церковних формацій яких найвища ієрархія буде знаходитися в якихнебудь сусідніх державах, у неприхильних, а то й ворожих для У.А.П.Ц. церквах. Над цією можливістю треба подумати та поробити заздалегідь протизаходи. Під такою самою загрозою будуть знаходитися й національні православні церкви інших поневолених Москвою народів а тому й вони повинні прямувати до створення одного спільного з У.А.П.Ц. фронту в своїй власній обороні, але про це пізніше.

Українська еміґрація крім У.А.П.Ц. має ще й Українські Православні Церкви в деяких західніх державах, як то в Канаді, в Злучених Штатах Америки, тощо. Всі ці Церкви, разом із У.А.П.Ц., схопляють майже всю українську православну еміґрацію цілого світу. Через це то між українськими церквами і політичним життям є повна аналогія. Обидва вони є носіями національних традицій, виразниками історичних заповітів і речниками найвищих національних ідеалів, одне — церковних, а друге — політичних. Політичне життя накладає на еміґрацію,— в залежности від того, що саме для неї є в усьому основним критерієм — українська чи якась інша державна рація, подиктована теперішньою державною приналежністю,—на одну частину еміґрації і державно-політичну дію, тоб то—ідею власних незалежних творчих сил і дій та власну незалежну зовнішню політику, що, законно перед світом випливають із державної конституції й тяглости національно-державного пересмства, а на другу—не більше, як тільки національно-політичну дію, бо для неї основним критерієм є вже державна рація тої держави, якої вона є громадянами. Так теж і церковне життя — диктує ролю Церкві в залежности не тільки від духової суті церкви, яку їй надає вже сама назва, але й від того серед якої то з двох згаданих частин еміґрації діє данна Церква. Всеж у багатьох випадках дії усіх цих Українських Православних Церков покриваються з дією У.А.П.Ц. і в загальному ріст У.А.П.Ц. лежить в рості У. П. Церков, і навпаки, бо ж сьогодні серед членів Українських Православних Церков є багато парафіян з нової еміґрації, що ще не набули чужого громадянства, на яких до часу набуття того громадянства, та в силу законодавства Української Народної Республіки, лежить моральне й правне зобов'язання не тільки по відношенні української політично-державої дії, але також по відношенні національно - християської місії У.А.П.Ц.

Отже для У.А.П.Ц. голосом Божим є голос українського народу, якого Бог обдарував суверенною волею в останнім державницьким періоді, який є для У.А.П.Ц. законно-живодавчим джерелом її життя й ростом. З цього джерела, як парости з коріння виростав український церковний рух в Україні й на чужині. При чім на чужині, наприклад, для нас, вояків Української Армії, духовенство нашої Армії персоніфікувало собою тяглість У.А.П.Ц. з останнього державницького періоду, а в Україні таким персоніфікованним образом цього було імя митрополита Василя Липківського разом із кількадесятками замордованних большевиками єпископів і тисячами духовенства. Тепер найвищий час, щоби всі ті церковні парости, які виросли з одного ж і того кореня з яким вони творять цілість, якнайскорше зрозуміли, що чим глибше лежить коріння тим міцніше стоїть дерево та тим здоровші парости об'єдналися навколо У.А.П.Ц., як діти навколо своєї матері. Тільки через цей вище згаданий акт об'єднання У.А.П.Ц. зможе положити міцні основи міжцерковного порозуміння між всіми православними народами. Ідею такого порозуміння автор цих рядків видвигав перед деякими світськими і церковними чинниками ще в 1946-47 роках.

Тут же ще раз цю проблему порушуємо і як перший етап її здійснення видвигаємо **створення з ініціятиви У.А.П.Ц. «Союзу Православних Церков Поневоленних Москвою Народів»** та приступлення до видання друкованого органу цього Союзу, що містив би статті в мовах усіх цих народів.

Другим етапом мали б бути заходи про безпосередню й активну участь У.А.П.Ц у Союзі Християнських Церков і відповідної акції на його форумі. Треба сподіватися, що деякі з тих Церков, що входять до цього Союзу, в майбутньому будуть мати більше можливостей в творенні загально людських духових вартостей, як вони мали це до тепер. Це передбачення ми робимо хоч би з того, що теперішній Президент Америки—Айзенгавер, що належить до Пресвитеріянської Церкви, яка входить до Союзу Християнських Церков, має, як це відомо вже з його промов, дуже позитивний погляд на ролю релігії в житті народів. Це і підказує нам, що й Союз Християнських Церков, у своїй духовій боротьбі з наступаючою протихристиянською акцією Москви, знайде повну державно-політичну піддержку Америки. Не думаємо, щоб сам Союз Християнських Церков, по-за релігійно-духовою, вів ще якусь церковно-політичну акцію такого, наприклад, характеру, якою це є, на нашу думку, «Католицька Акція». Також не сподіваємося щоб серед українців знайшлися і такі, що схотіли би бути речниками тих церковно-політичних ідей, які випливали б не з українських національно-церковних традицій, але з традицій якихось інших церков.

І нарешті, третім етапом була б праця У.А.П.Ц. посередньо через «Союз Православних Церков Поневолених Москвою Народів» серед християнського світу взагалі, а в Союзі Християнських Церков зокрема. Причім «Союз Православних Церков Поневолених Москвою Народів» своєю участю в Союзі Християнських Церков у багатьох випадках спричинився б до правильного вирішення міжцерковних питань та приспішив би у майбутньому знищення впливів безбожництва за залізною заслоною взагалі, а серед поневолених комуністичною Москвою народів зокрема.

Значення ініціятиви в творені «Союзу Православних Церков Поневолених Москвою Народів» зі сторони У.А.П.Ц. буде важною подією для всього християнського світу. І слушно належиться У.А.П.Ц. ця ініціялива, бо вона ж, як ніяка інша церква, знає справжню істоту московського «православ'я» та має незаступимі нічим традиції боротьби, які є освячені трьома десятками епископів У.А.П.Ц., тисячами священників і мільонами вірних, що йшли на смерть за своїм духовенством.

І так, виконуючи заповіти батьків, дідів і прадідів, які вони, через три державницькі періоди, своєю суверенною волею висловили та передали нам до виконання, черпаємо внутрішньо-духове самопізнання з джерелом власної історії, в якій то криються творчі, непереможні сили української релігійної духовности. Самопізнання допоможе нам легко позбутися всякої загрози з боку всіх тих церковно-політичних акцій, яких джерело сили знаходиться не в нас самих. Рівнож воно дасть нам сили не тільки встоятися міцно на своїх національно-релігійних і церковних позиціях, але й здобути всебічне признання від усього християнського світу.

То-ж пам'ятаючи на те, що — молитва без діл є мертва, — творім діла, що дорівнювали б християнським ділам наших славних предків

Діпл. Інж. Й. О.

Енергетичне господарство України

(Закінчення)

За останніми розвідками советських геологів, що були проведені у зв'язку з проектом широкої газифікації Галичини та Правобережжя, за своїми геологічними ресурсами земного горючого газу **родовища Галичини зайняли перше місце в СССР.**

Реалізуючи цей плян, уже проведено газопровід Дашава-Київ, загальною довжиною близько 600 км. Цей газопровід має постачати Київу в перші роки 2,5 млн. куб. метрів дашавського земного горючого газу (метану-калорійністю у 8.000 кам. куб. метрів), а далі—до 5 млн. куб. метрів на добу. На газове опалення передбачено перевести близько 300 підприемств, не менше як 2% житлових будинків і значну кількість автомобільного парку Киева.

Крім того, за проектом, цей газопровід має постачати земний горючий газ ще до 7 інших міст СССР. Газопровід прокладено теренами областей: Дорогобицької, Станіславівської, Тер-

нопільської, Каменець-Подільської, Вінницької, Житомирської та Київської.

Геологічні запаси торфу обраховують на 4 млрд. тонн (повітряно-сухого). Торфовища займають площу понад 2 млн. га. Подібно, як і родовища бурого бугілля, торфовища розташовані здебільшого в районах, далеких від Донбасу, і також з'являються досить потужною місцевою енергетичною базою. Основні осередки торфовищ знаходяться на Поліссі та Підляшші а також і в районах: Києва, Житомира, Полтави, Сум та Львова.

Потенціял гідроенергії рік України обраховують па 9 млн. квт. З того числа 6,5 млн. квт. припадає на гірські ріки Передкавказзя, переважно ріки Кубань та її припливів Лаби, Біли та інших. Решта—на капатські ріки та рівнинні ріки України, з невеликою перевагою останніх, які, хоч не мають стрімкого спаду, проте несуть значні маси води.

Слід завважати, що підрахунок потенціалу гідроенергії рік України на 9 мтн. квт. є найбільш орієнтовним, бо кількість гідроенергії рік, яку можна використати для тих чи інших потреб, в значній мірі залежить від характеру тих гідротехнічних споруд, які при цьому застововуються в складі ситем даного аррегату, наприклад, гідроелектроцентралі, чи то обумовлюються вимогами плавби та сплаву, реголювання водостану ріки, тощо.

Тому зазначена цифра обрахованої водної сили рік України що найбільше може дати лише занадто приблизне уявлення про загальний потенціал гідроенегії рік України, який вони мають в сучасних умовах свого гідротехнічного режиму — в мовах майже повного занедбання водного господарства України взагалі і найбільше — в його енергетичній частині.

Хижацьке нищення лісів у смузі стікання багатьох рік України, також як і майже повна відсутність координальних заходів боротьби з заболоченністю прибережних долин, та з замуленням річищ,—привели до значного обміління більшої частини рік України, не тільки малих, а й найбільших і, з огляду використання гідроенергії,—одних із найважливіших, в тому числі і таких рік, як: Дніпро, Дністер і Кубань.

Широка смуга прибережних пісків, що на доволі великих відтинках тягнуться вздовж ріки Дніпро (від Лоїва до Києва, від Переяслева до Кременчука і від Нижнедніпровська до Запорожжя), пісків, які систематично засипають і замулюють одно із найважливійших джерел гідроенергіїї на Наддніпрянщині (до того ж в зоні найвідповідальнішої ділянки Дніпра—вище «Дніпрогесу»),—є найкращим доказом занедбання цієї важливої частини енергетичної бази України.

Аналогічну картину бачимо і вздовж середньої течії Донця (в районі Лелеманів) — перед вступом його на терен Донецького басейну, де використання гідроенергії Донця могло б мати поважне значення, як база електрифікації місцевої промисловості.

Про таке ж занедбання джерел гідроенергії в Західній Україні свідчать, наприклад, більш, ніж нікчемний поступ меліоративних робіт в долині Дністра нижче Ст. Самбора, розпочатих австрійським урядом 130 р. тому, з метою відвести воду в ріку з величезних Самбірських болот (між Дністром і Стривігором, що тягнуться аж до Розвадова).

Шляхом упорядкування водної системи рік України, а також регулювання їх водостану в часі, розчищення річищ, боротьбою з заблоченістю сточищ та сипучими пісками в прибережній зоні, залісненням певних теренів, та цілою низкою інших гідротехнічних міроприємств можна в значній мірі збільшити масу води наших рік, регулювати величину і умови спаду води. Тобто—збільшувати величину тих факторів, від яких залежить пересічний потенціял енергії рік, а саме: масу води і швидкість її течії в даному місці використання гідроенергії рік. Іншими словами, певною системою міроприємств з боку держави можна значно збільшити потенціял гідроенергії рік України в порівнянні з тим, який вони мають в своєму сучасному занедбаному стані.

Побіч з значною потужністю, поклади і джерела природної енергії України характеризуються ще й високою якістю енергоресурсів.

Так, наприклад, своєю якістю антрацити та кам'яне вугілля покладів Донбасу належать до найкращих у світі. Такої якості названих вуглів не має жодна країна Европи.

Вугілля Донбасу має високу калорійність. Здебільшого вона дорівнює 8000-8500 кал. Одночасно антрацити і кам'яне вугілля Донбасу характеризуються різноманітністю свого хемічного складу. Значний відсоток з'ясованих геологічних запасів складають гатунки вугілів, придатних для коксування. Антрацити Донбасу легко піддаються перетвору (шляхом термічної обробки) в термоантрацити, що робить їх придатними для металюргійних процесів, а також значно підвищує ефективність використання їх на паровозах.

Висока потужість і якість покладів антрацитів і кам'яного вугілля в Донбсі уможливлює розгортання тут надзвичайно широкої кам'янобугільної промисловости, що в 1940 р. нараховувала 314 основних копалень, в яких працювало близько 400.000 робітників, з річним видобутком 80,20 млн. тонн вугілля.

Особливо широко розгорнувся в Донбасі видобуток високоякісних коксівних вуглів. На

базі цих вуглів, як у самому Донбасі, так і в сумежних районах — Придніпров'я, Криворіжжя, Керчі та Приазів'я, — широко розгорнулася найпотужніша на сході Европи українська промисловість: коксівна, металюргійна, метальообробна та машинобудівельна.

Своїм випалом коксу — близько 15. млн тонн річно, коксівна промисловість України зайняла четверте місце серед коксівної промисловости інших країн світу. Вона постачала коксом найвищої якости всю чорну металюргію України і частково Московщини.

Кам'яне вугілля Донбасу було одночасно і базою потужної хемічної промисловости.

Особливо високою якістю відзначаються найпотужніші поклади кам'яного вугілля в околицях: Макіївки, Сталіно, Серго (кол. Кадіївка), Рудченково, Горлівка, Знакієво, Лисичанськ. Надзвичайно високу якість мають також Донбасівські антрацити. Їх теплотехнічні та інші властивости стоять на рівні найкращих у світі антрацитів. Особливо високу якість мають антрацити потужних покладів: Христальних, Боківських, Чистяхівських, Сніжнянських і Моснінських.

Високу якість має також і нафта більшости нафтовищ України. Нафта Кубанщини та Полтавщини (Роменського та інших районів) — належить до найкращих у світі.

Вона (нафта Кубанщини та Полтавщини) легка, має високий відсоток бензини, небагато середних фракцій, зовсім не має парафіни і належить до тих гатунків нафти, які по переробці дають найбільш вартісті і недостатні на світовому ринку нафтопродукти, потрібні для авіяції, автомобільного транспорту, военної фльоти, тощо.

Високі теплотехнічні та хемічні властивости має земний горючий газ. Так, наприклад, газ згаданого вище Дашавського родовища — метан, має 8.500 кал. в 1 куб. м., і є чистий від будьяких домішок.

При зазначеній вище потужности всіх основних промислового значення покладів і джерел енергетичних ресурсів України така іх якість, також як і наявні, досить догідні природні і наявні, досить догідні природні умови їх експлуатації (видобутку, транспорту і використання) надають енергетичним ресурсам України надзвичайно поважне економічне, а разом з тим культурне і восно-політичне значення, — як потужної енергетичної підстави можливостей якнайширшого розвитку енергопромисловости, а на її базі і енергоемких ділянок народнього господарства, культури та забезпечення економічної і політичної незалежности України.

Розглядаючи проблему потенціялу природних енергетичних ресурсів України, слід відзначати той поважний фактор, що в деяких індустріяльних країнах широке використання окремих видів енергетичних ресурсів (переважно нафти або вугілля) привело вже до більш-менш значного вичерпання досі з'ясованих запасів тих чи інших покладів або джерел природної енергії і примушує ці країни або шукати потрібну їм енергетичну сировину в інших країнах, або розбудовувати, з затратою значних коштів, спеціяльну промисловість для сировини синтетичним (досить коштовним) процесом (нап. ЗДА).

Тим часом Україна цього зовсім не потребує. Вона має такі потужні, різноманітні й високоякісні поклади та джерела природної енергії, які цілком можуть задовольнити всі її потреби.

Заслуговує на увагу той факт, що в той час, як багато країн за останні 15-20 років поступово вичерпували свої запаси енергетичних ресурсів, на українських землях, навіть в тих несприятивих умовах, в яких вона перебувала,— були знайдені численні нові потужні поклади і джерела природньої енергії. І при тому тих її видів, які на сучасному рівні матеріяльної культури знайшли найбільше застосування та мають найбільше економічне і політичне значення.

Для прикладу можна вказати на такі відкриття новіших часів:

1) Потужних вугільних родовищ в околицях Ворошиловограду, площу яких, за геологічними розвідками 1940 р., обрахували на 2500 кв. км., та в околицях м. Шахт, з площею близько 1500 кв. км.

2) Численних нових потужних шарів кам'яного вугілля в старих вугільних районах Донбасу, що значно полегшує і здешевлює організацію їх видобутку та використання, зважаючи на наявність широкої мережі залізниць, допоміжних підприємств, електропостачання, комунального господарства, тощо. Такі шари вугілля були знайдені в околицях міст: Горлівка, Макіївка, Сталіно, Серго, Світланово, Лисичанська та деяких інших.

3) Величезного нафтового басейну в центральній частині Наддніпрящини.

4) Потужного басейну бурого вугілля в Наддністрянському районі, головно між ріками Збручем і Золотою Липою, з геологічними запасами близько 1 млрд. нонн.

5) Родовища вугілля на Карпатській Україні, з найбільш потужними шарами вугілля в долині ріки Уж.

6) Родовища земного горючого газу в районі Цибанової балки (за 27 км. від Анапи).

Ці відкриття, особливо перші чотири, не тільки значно збільшили потенціял природних енергетичних ресурсів певних районів, а й

значно підвищили економічне і політичне значення енергетичних ресурсів України у світовому господарстві.

Потужність нововідкритих родовищ значно доповнює, між іншим, експортні можливости України,—частково експорту енергетичної сировини, а головним чином продукцією енергемкої промисловости: коксо-хемічної, металюргічної, метало-оборобної, машинобудівельної та інших.

Взагалі використання енергетичних ресурсів України, за певних політичних умов, зважаючи на їх значну потужність і високу якість,—дає можливість значно сприяти розвиткові продукційних сил України, а разом з тим і сумежних країн, бідних на ті чи інші види природної енергії.

Цей важливий економічний і політичний фактор набуває особливої ваги, зважаючи на геополітичне положення України і те значення, яке може мати використання енергетичних ресурсів України для скріплення економічного і воєнного потенціялу.

Українські землі розкинулися на грані двох світів, — двох протилежних систем світогляду й економічної політики. Вони лежать на перехресті важливих господарських та стратегічних шляхів. Тільки на цих землях на сході Европи є такий різноманітний комплекс енергетичних ресурсів, а до того ж і таких вирішальних в сучасному народному господарстві видів природних енергетичних ресурсів, як: антрацит, кам'яне і буре вугілля, нафта, земний горючий газ і гідроенергія.

Від того, в якій мірі, як раціонально і для яких саме потреб, — скріплення миру та добробуту України, чи для підтримки імперіялізму та сил руйнації будуть використовувати ці ресурси, — багато залежить не лише Українському, а й іншим народам. В тому числі й країнам Балканського півострова, де, до речі, на протязі останніх ста років неодноразово вже повставали і досі не усунені вогнища політичного напруження і збройних конфліктів, та де розвиток народного господарства, шляхом більшої індустріялізації країн на базі енергопромисловости й іншої важної індустрії України, міг би істотно спричинитися до стабілізації політичних взаємовідносин, і до утвореня підстав вищої духової культури й економічної незалежности від інших держав.

Висока здібність українського народу до прогресу духової та матеріяльної культури, його християнський світогляд і невгнута воля до відродження Соборної Суверенної Держави уможливлюють, при наявности для того певних умов, найбільш повне й раціональне використання енергетичних ресурсів України на добробут як Української Держави, так і тих держав, з якими Україна, з доброї волі, координувала б свої творчі зусилля і матеріяльні блага для справи розвитку цивілізації і справжнього миру між народами.

Живемо в переходову добу, коли такі умови можуть і мусять постати.

С. Половець

Від зриву в Карпатській Україні

Місяці Лютий-Березень в пам'яті кожної української людини— ще не загоєними ранами. Березень бо 1938 р. — це початок другої світової війни, коли то Карпатська Січ збройно боронить молоду Республіку Карпатської України у війні зі сателітом Німеччини — Мадярщиною. Лютий 1942 р. — розстріл німцями у Києві українського націоналістичного активу — між ними ітворців Карпатської Січи — як послідовне завершення Карпатського березня.

Ці дві рани, поруч багетьох інших, завданих нашому визвольному рухові— дуже болючі. Але вони є і завжди будуть незаперечним свідоцтвом істини, що «держава будується не в будуччині, —держава будується нині», будується повсякчасно, як повсякчасно нація кровавиться жертвами своїх найкращих синів і дочок. Вони завжди будуть говорити, що майбутнє наше буде таким, якими є ми сучасні українці «на нашій не своїй землі». Всюди і завжди, незалежно від вислідів різних воєн, не нами і не для нас голошених деклярацій і підписуваних пактів, доля наша лежатиме в наших руках.

Правда, події останніх двох «п'ятирічок» війни і років таборування тисячних мас української еміґрації зі всіх земель України перед багатьома з нас поставили руба питання: чи події ці внесли в проблематику наших визвольних змагань якісь нові первні, такі суттєві, що перед українською політичною еміґрацією мусіли б повстати і нові завдання. Коротко — чи завдання наші лишилися незмінними?

Хоч питання ніби звичайно-буденне, відповіді на нього чуємо дуже і дуже різні.

Здавалося б, що основна мета наша — здійснення всіми принятої (в останньому часі навіть

такими Кононенками*)ідеї української Соборної і Самостійної Держави — зводить на нівець всі «але» і мусівв би повстати моноліт українських сердець, які б'ються в один такт і ґраніт українських воль, організованих одним однородним величезним хотінням.

Знаємо, що вже в с і землі окуповані Москвою разом з їх попередніми окупантами. Це основна зміна ситуації. Хоч разом в неволі, але з'єднані фізично усі українські землі. Щоб мати ще один голос в ОД та щоб зацитькати хоч позірно вибухи українського націоналізму, Москва на зовні трактує Україну як «державу» і як «держава» (хоч і колонія Москви) Україна фігурує на міжнародньому форумі поруч інших держав-стелітів ще не прилучених і не інкорпорованих до СССР. Це зміна теж ситуації, бо не йдеться вже більше про «поділ» Росії, а про унезалежнення сателітів Москви та надання їм в дійсності тих суверенних прав, які вони мають загантовані так в конституції СССР, як і в Хартії Об'єднаних Держав.

Духова атмосфера української політичної еміґрації збагатилася новим фактором — духовістю активу еміґрації з підсовєтської України. З другого боку, тривале й формотворче значення матиме факт прилучення до совєтської України Західніх Укранських земель з їх більше скристалізованою національною свідомістю і ще свіжими традиціями активної революційної боротьби. Це зміни, переочувати яких не вільно.

Зі змін, внесених нами в нову дійсність, зараз вільно відмітити факт, що у в с і закутки України боєвик української національної революції дістався. Що це значить вже і яке матиме значення колись — знаємо!

Отже, ствердити мусимо, що з часу Зриву в Карпатській Україні заіснувало багато змін.

Очевидно, коли йдеться про український визвольний рух і його носіїв — вони мусять набирати що далі то все більше конкретних форм, враховуючи тут всі нові факти, якими позначений не світ уяв, а дійсність. Це не значить достосовуватись до світу тимчасових об'єктивних умов і явищ, плестися в хвості подій. Опортунізм не був і не може бути прикметою жодного руху, а тим більше революційного і визвольного. Не йдеться про ушляхотнення накинутого нації силою чужого порядку, про якусь модифікацію існуючої поліційної системи. Ми не віримо в те, що чомусь після другої світової війни большевицька духовість прийметься народніми масами України. Якщо за чверть століття большевизм в Україні коріння не пустив і так залегко валився з відступом НКВД і Червоної Армії, коли він не спромігся в запіллі німців зорганізувати масового повстанчого руху, який натомість зорганізували українські національно думаючі маси, то немає підстав припускати, що від нині проблематика визвольного руху України ускладнюється якимись специфічними рисами, обумовленими духовістю «совєтської людини». Хоч безпосередній стик і кількарічний творчий контакт людей з обох сторін духового Збруча й говорить про прикрий факт непорозумінь при конкретизуванні окремих понять— не є це трагедією. З цим явищем український визвольний рух зустрінеться знову в часі визвольної війни і доби твореня державної побудови України. Це проблема не нова і не є складнішою від давніших антагонізмів «східняків—західняків» (хіба не існувало у нас одноразово аж дві республіки: УНР і ЗУНР?), або непорозумінь на ниві церковно-обрядовій.

Нам здається, що досі наша політична еміґрація в цілому не спромоглася усвідомити с у т і згаданих нами змін і не зуміла чітко визначити перед собою завдань, тими змінами зумовлених. Програмове гасло наших політичних еміґраційних середовищ —соборна Україна — звучить якось дивно не тому, що крім Засяння, Кубані і Криму всі українські землі практично злучені й кордонами (духовими і фізичними) вже більше не пошматовані, а тому, що на еміґрації, де українство має повну волю суверенно духово себе самовизначити — ідея соборности зазнала страшної вже сьогодні і ще страшнішої в своїх наслідках п о р а з к и. Не на Рідних Землях дійшло до спотворених форм поділу нашого суспільства на східняків і галичан, на католиків і провославних, на приклонників двох державних центрів, на взаємовинищуючі себе з заїлістю вартою кращої справи політичні групи і партії.

На тлі нашої такої дійсности мусілоб перед нами стати питання не здобуття соборности в майбутньому, а забезпечення вже нині для неї здорових і трівких передумов, які дадуть нам змогу утримати наші землі в границях, визначених Україні хочби другою світовою війною. Справа в тому, щоби в часі вирішальних подій, сили ворожі українству не тягали гарячу бараболю для себе руками нашими, зручно використовуючи відосередні тенденції в середовищах української еміґрації. Треба пам'ятати, що

*) Як подавала колись газета «Неділя» (Ашафенбург, Німеччина), теперішній головний лідер бандерівців в ЗДА Кононенко, як член р о с і й с ь к о ї соціял-демократичної партії в українській Центральній Раді в 1918 р. голосував з кількома своїми московськими товаришами по партії п р о т и проголошення самостійности України IV Універсалом Центральної Ради. Сьогодні навіть він під непереможним впливом націоналізму пішов на службу нашому визвольному самостійницькому рухові, що з радістю (якщо він це зробив щиро!) належить тільки привітати.

наша дійсність по цей бік залізної аслоли не віщус добра для України, бо мас в собі забагато задатків заперечення і акту 22. І. 1919 р. і факту злуки земель під чоботом теперішнього московського окупанта. За зловіцо виглядають оці вічні балачки про консолідацію, які в сумі пожирають в декого більше енергії, ніж вони її спрямовують проти сил ворога і сил неприхильних нашій визвольній справі.

Згадуючи про другу зміну — про збагачення нашої духової атмосфери фактором відмінно реагуючої еміграції з совєтської України — мусимо тверезо з'ясувати значення цього факту. Вже сам факт виховання в умовах специфічної атмосфери большевизму і факт існування цєї системи не може не позначати творчі прояви бувших «совстчиків». Це явище нормальне. Людській вдачі с властиве бачити майбутнє в образі знаного їй сучасного. Трудно вимагати від людей, які, напр., формували дійсність в 1917 р., щоб вони поза роальною дійсністю тих часів були спроможні бачити образ іншої дійсности. Не дивуємось проте надто людям західнього світу, що вони дали себе водити за носа і вивести в поле в Ялті, — вони мислили категоріями свого світу і уявляли собі большевизм «по образу і подобію свому». Тому то і належить сподіватися, що поняття троцкізму, бухарінізму, ленінізму, шумскізму, хвильовизму, і т. д., як і такі поняття як колгоспи, стаханівщина, прикріплення до місця праці, монополізація державних засобів продукції і права примусити продуковати що їй потрібне— зникнуть зі знищенням большевицької системи та відкриттям могил нових Винниць.

Кожна нація, позбуваючись гніту зненавидженої системи, вміє струсити порох з ніг своїх і швидко вилікуватись від оманного дурману збанкрутоаної системи. Прикладів далеко шукати не мусимо!

Тому, доки большевизм пануватиме у Вітчизні нашій — українська політична еміграція не може не мати в своїх рядах сил, які репрезентують існуючу сьогодні в Україні духову і політичну атмосферу, і свідомість яких визначалася не лише буттям, але й биттям.

Вирішальне значення мас не те, що хтось «мислить дивно», а те, що за звільнення України зпід диктатури ВКП(б) і москковської окупації тепер змагаються не лише ті, які від 1917 р. большевизм заперечили і ним були заперечені, а й ті, які за системи большевизму виросли, нею були виховані, її «співтворили» і її заперечили, як ворожу Україні. Цього моменту, здається, не доцінюють, навіть не добачують наші деякі «теоретики» і публіцисти, головно ті, які свою силу бачать в «блискучому відокремленні», а наймудршу тактику боротьби з окупантом знайшли в утечі в ліс.

П. Г.

Два ювілеї і наші дискусії

Тринадцятого травня цього року минає двадцятиріччя з дня трагічної смерти одного з найвидатніших українських письменників пореволюційної України 20-х років — Миколи Хвильового. Ця ювілейна дата мимоволі нагадує нам минулорічний ювілей другого нашого письменника—Миколи Гоголя. Відносно обох ювілеїв наші думки і почування роздвоюються. У дні гоголевого ювілею почулися голоси: Чи ж подобає нам у цей час нашої найгострішої боротьби з віковічним ворогом Москвою вшанувати пам'ять зрадника України, який перекинувся до москалів, прославив російську літературу і якого ввесь світ знає і прославляє як руського писменника?» Аналогічну реакцію викликає серед багатьох наших сучасників на еміґрації і ювілей Миколи Хвильового. «Чи ж подобає нам вшановувати память Хвильового, який був «комуністом», знаючи якого лиха заподіяли комуністи українській визвольній боротьбі і українському народові?»

Питання про наше відношення до Гоголя викликало гостру дискусію. Тоді пролунав один голос, який був, мабуть, чи не найзрозумнішою відповіддю на поставлене так питання. Проблема Гоголя поставлена була в дискусії в досить спрощеній формі, мовляв, «наш чи не наш Гоголь». Виразниками бігуново протилежних точок погляду з'явилися М. Чубатий і Вол. Дорошенко. Обидвом заслуженним діячам не можна відмовити логіки в їх розумуванню і висновках, хоч Дорошенко Гоголя цілком приймає, а Чубатий не менш тотально відкидає... Сталося це мабуть тому, що «обидва автори як найменше зупиняються над творчістю Гоголя, воліючи справи «формальні», цебто метрикальні, пашпортові, мовні й інші... Гоголезнавтство, як галузь літературознавства, мусить у нас нарешті започаткуватися, бо це конечна передумова для розвязання і проблеми Гоголя і суперечки Чубатий-Дорошенко». (Є. М. —«Нотатки», ж. Київ, 1952 р. ч. 2). Ці думки є

мабуть єдиним позитивним наслідком гоголівської дискусії.

Друга ювилейна дата дає нам нагоду повернутися до проблеми Хвильового. Кілька років тому над цією проблемою виникла також дуже гостра «дискусія». Почали появлятися статті авторів, які вважали за потрібне і корисне по можливості висвітлити цю яскраву постать нашого минулого. Несповідано у відповідь їм посипались статті, брошури і цілі томи блюстителів чистоти нашого національного пантеону і неґаторів Хвильового. Здійнявся галас і почалася боротьба з вітряками. Появу статтей про Хвильового позитивного характеру противники зустріли гураганним вогнем своєї зброї ріжного калібру. Поява статті Ю. Дивнича «Роман леґенда» викликала постріл з протилежноо боку цілою брошурою «Леґенда і дійсність» Лясковця. Нариси про «Ваплїте» П. Голубенка обстріляні книгою Р. Гармаша «Політична ідея „Ваплітян" і українська політична думка». На біографічний нарис О. Гана—«Траґедія Хвильового» знову ж таки Р. Гармаш випустив книгу «Траґедія Хвикльового—траґедія нашого покоління» і т. д. і т. п. Вже з цього бачимо, під який шалений обстріл попали перші дуже скромні спроби висвітлення життя і творчости Миколи Хвильового. Противники зустріли їх як одного національного святого, щоб поставити його в нашому національному кивоті, до нього молитися й кадити йому кадилом. Коли взяти до уваги, що в особі Хвильового ці критики і опоненти бачать комуніста, то легко зрозуміти, який переполох викликали статті про Хвильового серед деяких блюстителів чистоти нашого національного пантеону і нашої духовости. У своєму огляді «Три роки літературного життя на еміґрації» Володимир Державин так і писав, що наша літературна критика «устами Б. Подоляка, Ю. Дивнича, П. Голубенка і того ж таки Ю. Шереха намагалась канонізувати колишній ваплітеанський хвильовим і тим самим ідейно підпорядкувати українську вільну й незалежну літературу національної еміґрації невільній і підряремній літературі УКП і її духовних спадкоємців та епігонів».

Фальшивість такого твердження очевидна і для неозброєного ока. Те чи інше визначення ідейної суті хвильовизму може бути дискусійним. Але приписувати комусь намагання канонізувати «ваплітеанський хвильовизм» і в появі звичайних статтей бачити намір когось йому підпорядкувати є в наведеному уривкові щось більше, як безвідповідальність.

З того часу, коли так писалось про Хвильового, минуло вже пять років і здавалося б, що згадувати про це тепер є зайвим і не актуальним. Але так не є. Статті такого характеру з осторогою і неґацією Хвильового і з твердженнями про несполучність ідей Хвильового з нашою національною ідеологією появляються і тепер. І тому можна сказати, що «дискусія над проблемою «Хвильовий і Хвильовизм» продовжається і, на жаль, на такому ж ідейно-теотетичному рівні і в тому ж самому характері. Як зразок, може служити життя проф. Г. Ващенка в газеті «Український Самостійник» від 1 лютого 1953 р. В цій статті відому новелю „Я" Хвильового автор оцінює як «садистичну апотезу ЦК», а Хвильовий—«це гістерично-садистичний співець «загірної комуни». І знову ж таки дістається авторам про Хвильового: Це вони впоївши в себе шкідливо-утопійні і антиукраїнські ідеї «загірньої комуни», отруюють ними українську молодь, хоч і називають себе націоналістами. Отже, замість вивчення літературної спадщини письменника, його місця і ролі його творчої діяльности, маємо поверхове моморалізування на підставі деяких данних з біографії. Замість вивчення живої і творчої індивідуальности з усіма її протиріччями маємо надзвичайно спрощений осуд, поділ на чистих і не чистих, на святих і грішних, протиставлення і своєрідна партійна чистка письменника. Звідси наслідки такої дискусії. Отже, маємо «хвильовистів» і «антихвильовистів». І купу статтів, брошур, книг і грубих томів полемічної макулятури і пасквілів, але не маємо добрих наукових розвідок і дійсного пізнання нашого минулого.

Ні Миколу Гоголя, ні, тим більше, Миколу Хвильового не можна викинути з української історії, хоч би як ми того хотіли. Вони є українцями й життя обох нерозривно повязане з Україною. Більше того—імена цих двох наших Микол є ніби символами двох епох в історії України. Микола Гоголь пригадує нам той час, коли наша країна була в складі російської імперії й іменувалася, як Малоросія. Микола Хвильовий пригадує нам пореволюційну Україну, коли вона називалася УРСР, як складова частина Союзу Советських Республік. Звичайно, що цими двома іменами українських письменників не вичерпується українська історія. Крім Гоголя у нас був Шевченко. Крім Хвильового ми мали Петлюру і Грушевського. Багата, бухлива і трагічна є наша історія. І коли ми беремо ці два імени, як символи двох епох, то маємо на увазі той факт, що в постатях Миколи Гоголя і Миколи Хвильового переплелися найважливші вузли двох епох і відбився, як у сонці, увесь комплекс думок і почувань української людини цих епох, увесь трагізм нашої історічної долі. В трагедії Гоголя і Хвильового відбилася трагедія України.

В цьому відношенні постать Хвильового заслуговує на найбільшу увагу і вивчення. Хвильовий був цетральною фігурою двадцятих

років в українському культурному процесі пореволюційної України. Особисті прикмети Хвильового, як видатної і талановитої індивідуальности дуже добре схоплено у спогадах Аркадія Любченка. «Він завжди перший умів відчути те, що хаотично починало нуртувати довкола, умів схопити суть, ясно і логічно синтезувати відданих однодумців. В ньому щасливо поєдналися проникливий діялектичний розум мислителя і надзвичайна інтуїція художника, і цим призначено йому бути найчутливішою антеною епохи. Але він був не лише такою антеною, а й найголоснішим рупором тих сил в українській дісності, які творили нову епоху. Хвильовий був не лише талановитим митцем слова, який мав усі данні, щоб відтворити свою епоху в мистецьких образах. Він був також блискучим і темпераментним публіцистом і мав усі данні, щоб бути теоретиком-ідеологом того руху і того покоління, яке він репрезентував і очолював. І тому його літеретурно-мистецька і публіцистчна спадщина має для нас надзвичайну пізнавальну вартість. Написати добру монографію про Хвильового це означає написати біографію цілого покоління і відтворити духовий образ пореволюційної України 20-х років.

РЕЦЕНЗІЯ:

«Селянська санаторія»

Читачі цього мистецького твору відчувають, як він їх ніби перетворює на глядачів історичної вистави-кінофільму, де кожна цікава і часто моторошна картина, що тут швидко заміняє одна другу, є натуральна, типова, так само, як і кожна з головних і другорядних дієвих осіб є не вигадана, а правдива й типова для цілого ряду подібних до неї. І все зростаюча цікавість читача: щож далі? — приковує до книжки, аж поки він не прочитає її до кінця. А глибока правдивість цього твору у всьому має виключну вагу ще і в звязку з його темою.

А тема, ідейний зміст твору ще більш важливі й цікаві. Прочитавши цю книжку, читач і заплющивши очі бачить правдиву суть московського комунстичного імперіялізму та його першу й найбільшу жертву — Україну, показаних тут цілком правдиво й переконливо в образі яскравих типових дієвих осіб та цілого ряду натуральних, потрясаючих і незабутних картин. Бачить московську Голготу народів з розіп'ятою там Україною і ту долю, яка чекає все людство на випадок перемоги Москви.

Щоб яскравіше, як на екрані, показати цю Голготу та її диявольську суть такими, якими вони є справді, авторка відводить читачів убік — аж на Ялтинські гори Криму. І звідсіля показує їм ті пекельні картини жертв московського штучного голоду в Україні в 1933 р. Показує опухлих, умираючих селян біля дверей і вітрин «Торгсін'ів», де вони все і без обмежень могли купити для їди, але... тільки за чужоземну валюту або за золото! Страшне враження від цих картин посилюють моторошні картини вимираючих від голоду і примусово колективізованих сел України. Тут одна лише баба Чуйчиха, що ридаючи падала під ноги своїж волів, коли їх виводили з її двору до колгоспу, та її душу роздираючий заклик до комагітатора, Ольги Безрідної: —«Схаменися, дочко!»—дають належне уявлення про трагедію голодом закріпачуваного і фізично винищуваного українськоо села.

Показавши ці та інші пекельні видовища, авторка повертає читачів обличчям до Ялти, до колишніх царських палаців, цинічно названих «Селянська Санаторія», де нема жадного селянина. І показує тут читачам дійсно райське життя численних комуністичних вельмож Сталіна, і то саме в той час, весною 1933 р., коли вся Україна і Кубань були вкриті трупами мільйонів виморених голодом!

Диявольську «ідеологію» й тактику творців цих моторошних видовищ московського імперіялізму тут блискуче виявляє передсмертна сповідь головної дієвої особи повісти—Ольги Безрідної—«члена партії з 1917 р.», що остаточно схаменулася... Ця її щиро-правдива сповідь Уляниці Коломиєць, на тлі тих картин, служить ключем до зрозуміння, що справді являє собою московська Голгота народів. Її образ тут завершують заключні найжахливіші картини: безконечної черги дружин «ворогів народу» біля дверей і приміщення єжовського прокурора НКВД (1937 р.), де бачимо з дитиною на руках Уляну Коломиєць, та найпекельніших концтаборів Колими, де вимирає «доходячою» і ялтинський лікар Підгаєцький.

Щира і глибока та переконуюча правдивість цього твору, а зокрема тієї сповіді Ольги Безрідної, допоможе ідейним комуністам поза залізною заслоною пізнати себе тими жертвами в московських смертоносних тенетах, де задихнулись уже тисячі Безрідних. А кожний читач «Селянської Санаторії» дістане правдиве уявлення про комуністичний імперіялізм Москви та про долю поневолених нею народів.

Тому цей мистецький твір, що його безперечно «запоєм» будуть читати й чужинці, а зокрема американці, так потрібно і то як найскорше перекласти видати англійською мовою. Бож ясно, якою великою мірою він прислужиться у визвольній боротьбі України та в справі пізнання чужинцями світового ворога людства.

За сподіваного перевидання та видання «Селянської Санаторії» англійською мовою бажано, щоб авторка додала ще до тих «Торгсінів» і картину безконечних поїздів з України до кордонів СССР у 1933 р., навантажених хлібом, м'ясом та іншими продуктами і матеріялами, що їх тоді очима проводили божевільні від голоду селяни України. Слід також відзначити голод у 1933 р. і в українських містах, хай і не такий страшний, як по селах, але ж і не без випадків людоїдства. Щоправда понад 7 мільйонів жертв того голоду чекають на спеціяльно цій темі присвячений мистецький твір, і то насамперед Олени Звичайної, авторки премійованої повісти «За що?» і оповідання «Лист», та цілого ряду інших творів , переважно на теми підсовєтської сучасної дійсности в Україні.

П. С.

Петро Ромен

ЕНЕЙ НА «ЛІТЕРЕТУРНОМУ ЯРМАРКОВІ»

(Уривок другий)

Еней, читаючи „Свободу",
На оголошення набрів:
„ОДВУ, домівка — у суботу
Літ — ярмарок". І порух брів
Без слова мовив: це чудово!
Дивись — „журнал живого слова"
В Америці це диво-див.
Літературні вечорниці...
Колись у Харкові — столиці
Еней найбільше їх любив.

Тоді збиралися у «плузі»
Поети всякі і митці,
Щоб присвятити час свій Музі
У дружнім колі. Тут співці
Свої поезії читали
І словом дивним чарували
Юнацтво . . . Місто і село . . .
Гай-гай, усе неначе снилось.
І де воно усе поділось?
Неначе вітром рознесло.

І ось тепер він у Нью Йорку.
Еней уже й до нього звик,
Неначе жив багато років
Іде і думає про вік:
„О блиск реклям . . . Вогні Бродвею . . .
Які тут зродядься ідеї?"
І раптом став і аж закляк,
І уклонивсь тоді з респектом:
Там, як по Невському проспекту,
Ішов замислений земляк.

„Микола Гоголь?" — „Так Енею!" —
Почулись тільки ці слова.
Як два брати-рідні зріднею —
Зійшлись і серце ожива.
„Деж ти узявся? „Звідки нині?"
— Та звідти ж, друже, з України. —
Як пісня вирвалось з грудей,
Еней кріз сльози усміхався
І знов до Гоголя звертався,
Питав, дивуючи дюдей.

„Ну як же там? . . . Стоїть хатина,
Де виростав я . . . Чи жива
Матуся, бідна сиротина?
Що принесла доба нова
Пієля війни? Скажи хоч слово!
Відкрий завісу. Хай я знову
Пізнаю всі її жалі,
Почую голос, рідну мову,
Побачу Київ . . . Синь дніпрову —
Всі чари рідної землі."

Микола Гоголь очи мружив
І пильно слухав. Потім став,
І до Енея сумно: „Друже,
Про це ти краще не питай" . . .
„Але єтрівай,—Еней озвався,—
Та як же ти сюди пробрався?
Як еміґрант чи, може, так,
Як дипломат, прибув тут жити
Щоб москалям і тут служити?
Чи може . . . може ти „східняк"?

„Енею годі! Досить друже!
Мовчи, бо ребра потовчу.
Чи ж я на те про мертві души
Писав, щоб чути те, що чув?
Це так тебе учили в школі?
Залиш Чубатому Миколі
Мене штовхать до москалів.
Колись про це ми поговорим,

Про наше українське горе,
На нашій не своїй землі.

А зараз хочу я послухать,
Як ви тут нині живете.
Бач піднялася заверюха
Така, що й слід наш замете.
Не видно їй кінця і краю.
Дивись які чорти круляють,
Збивають нас тепер з путі.
І там вони і тут між нами.
Поодягалися панами
І ходять з нами, як святі.

Хто ж за Вакулу у нас стане,
Що й чорта може осідлать
І грамоту з Кремля дістане
Щоб нареченій дарувать.
Щоб стала наша Україна
У всій красі, як та царівна,
І пророкла на цілий світ
Імя свого героя-мужа . . .
Веди ж мене, показуй друже,
І дай мені про все це звіт."

Еней рапортує:
Ми всі осіли на Давн-тавні,
„Де всі традиції живі.
Тут ми зустрінем типи давні,
Зустрінуться також нові.
Тут зберіглись, живуть ще досі
Рядянофіли-малороси
І хвалять тут УРСР
ЦІ видають „Щоденні Вісті".
Такі ж вони, як років двісті
І не змінилися й тепер.

Є українці і русини
І низка всяких україн,
Що встали у лихі години,
Як фенікс з попелу, з руїн.
Ось тут „Соборна Україна".
Ця є рожево-прогресивна,
Що вліво держить кожен крок.
Їх лідер, кажуть, є Кедровський
Він має, кажуть, розум хлопський,
А Драгоманов їх пророк.

Той лідер, справді, вовк є битий
І розуму усіх навчить.
Він на ОДВУ є страх сердитий,
Як на кота рябко гарчить.
Він три грубезних томи носить,
А в томах тих „сташні" доноси.
На кожних зборах він кричить:
„Тут все . . . За вами чорні плями!
Хто ж говорити буде з вами?
Сидіть тихенько і мовіть."

За ним цю ж пісеньку співає
В УНДС діяч один.
Тепер, як бачиш, нас повчає
Як не Кедровський то Кедрин.
Бо на руїнах диктатури
Для них „прекрасна коньюнктура"
І для реваншу випав час.
Цей радить назву їм змінити:
„Хто з вами буде говоритит?
Компромітуєте ви й нас.

Ви добрі люди — я не проти,
Але нащо вам назви ці?
Оглянтесь! Будьте „патріоти"
І викньте оте „наці".
Бо ви не націоналісти,
Ви демократи й гуманісти,
Для чого ж назву ту носить?
Ви вже давно змінили віру,
Тепер є час змінити й шкіру
І всім про це оголосить.

УНДС — це середина:
Ані туди ані сюди,
Щоб, як настане та година,
Сухими вилізти з води.
Є закликом: „Творім синтезу"!
Вони голосять її скрізь.
Але не йде тут ця наука,
Бо є в нас Лебідь, Рак і Щука
І нерушимим є наш Віз.

ОДВУ віддавна і до нині
У „Самостійній Україні"
Тримає меч двосічний славний,
Кує Відродження Державне.
ОЧСУ росте на славу,
Щоб відродить ще раз державу
В якій не буде жадних бід:
Державу Чотирьох Свобід.
У „Київі" трима бунчук
Князь галицький Романенчук.

І ДОБРУС має славу добру.
Ще є в нас ОДУМ, ПЛАСТ і СУМ,
Щоб зміну виховать хоробру
І розганять зневіру й сум.
Тут стільки академій, зборищ,
І товариств і середовищ,
Що не потрапиш де іти,
Де ліві є а де праві,
Хто буде зверху у Державі,
І хто ж веде нас до мети.

Але тримається порядок.
Як дома кожен тут осів.
Національний платим даток,
Хоч, слід признатися, не всі.

Оце така у нас картина:
Американська Україна
Живе і творить шум і гам.
Об землю вдарили ми горем
І тут буяємо за морем
На страх і гибель ворогам.

На цьому хочу я скінчити, —
Сказав до Гоголя Еней.
Пора на ярмарок спішити.
Он бачиш скільки вже людей,
Дивись ідуть он цілі юрми.
Але зайдімо ще до „Сурми"
Туди заходить Ікс і Зет
Про се про те поговорити,
І меду можна тут курити.
Як стане гірко від газет.

Газет, часописів, журналів
У нас тепер хоч одбавляй.
Чим ми були і чим ми стали
До серця кожен промовля.
З Канади — „Гомін України",
А „Українське Слово" лине
З Парижу аж за океан.
Як фенікс з попелу й руїни
Встає „Сучасна Україна",
Гримить, аж котиться луна.

І „Українець-Час" постійно
Також нагадує про те...
О, „Українськй Самостійник"
І „Український Прометей"!
А для тутешнього народа
Є в нас „Америка" й „Свобода",
Та нас вони не вдовольнять.
Тому читаєм (що ж тут злого?)
„Східняк" і „Нове Руське Слово"
А також польський „Новий Свят'.

Алярми „Сурми" голосисті
Серця пронизують, як струм.
А з Ульму — „Українські Вісті",
„Освобождение" і „Штурм"
Мов над Дніпром шумлять „Пороги".
У „Нові Дні" для нас дорога,
І чуєм „Крила" в нас ростуть.
І тут ми маєм „Київ" нині,
І в „Самостійній Україні"
Ростем, рвемось у висоту.

(Далі буде).

Кадри наших днів

ЩО ПОРУШУЄ ЗАСАДУ САМОВИЗНАЧЕННЯ НАРОДІВ?

Представники шести російських політичних організацій (КОВ, НТС, РНД, СБОРН, СБСР, СВОД), у висліді своєї закритої наради, яку мали вони в березні ц.р. в Нью Йорку, рішили зясувати Західньому світові усю потубність політики розчленовання Росії для справи антикомуністичної боротьби. Таке рішення не становить само собою ніякої новини, коли зважити, що воно відповідає віковому наставленні усіх політичних і суспільних прошарків московського народу, які інакше і не мислять собі уложення відносин в Східній Европі, як тільки в системі Російської Імперії, себто в такій же самій системі, що її зараз реалізують московські большевики. Натомість певного рода несподіванкою треба уважати телеграму, яку надіслав загаданій конференції російських імперіялістів сенатор Гомер Ферґюсон, член Комісії Закордонних Спра Сенату. В цій телеграмі американськкй сенатор зазначив, що **метою Америки не є розчленовання Росії, бо це порушувало б засаду самовизначення народів.** Значить: не будування тюрми народів в системі імперської Росії, не поневолення цілого ряду колись самостійних і тепер до самостійности змагаючих народів, не тримання їх в кліщах політичної, економічної і духової неволі є порушуванням засади самовизначення народів, проголошеної ще колись президентом Вільсоном, і згідно якої багатьом народам, які входили раніше до складу Російської Імперії (Польща, Литва, Лотва, Естонія, Фінляндія) після першої війни, признано право на самостійність, — але змагання до визволення тих народів, запевнення їм належної самостійности — в опінії американського сенатора є порушуванням традиційної американської тези про самовизначення народів. Як бачимо, теза Айштайна про абсолютну зглядність дає добрі наслідки в політиці. Та тільки треба побоюватись, що такі політичні здібности та мораль панів Ферґюсонів дорого колись коштували будуть американському народові і тим всім з ним, що так розуміють правдиву суть і думку високої і слушної тези асмовизначення народів. Якщо високі політики Вашинґтону ще сьогодні обманюють себе надією, що вони за свої доляри можуть купити собі приятелів у боротьбі з загрозою большевизму, то нам доводиться з прикрістю стверджувати, що їх жде в будуччині (може і недалекій) дуже велике розчарування. Ошукувати бо можна тільки до певного часу і то не всіх. А вже най-

менше можна покладатись на спроможність безкарного ошукування святої справі свободи і вільности усіх народів і кожної людини. Адже ж бо традиційна американська теза відноситься не до самоозначення імперій, але до самоозначеннк народів. Імперії бо повставали і гинули, народи живуть вічно і велика шкода, що американський сенатор того не знає.

З РОСІЇ СТЯГАЮТЬ МАСКУ?

(ПС ОДВУ) Почалося все закономірно, як по писаному. З легкої руки Гітлера почалися залицяння до Москви, втягання її до товариства. Москва прихильно оцінила наміри Гітлера й не менш прихильно взяла скромний даруночок при розділі Польщі, але відчуваючи, що в злодійському товаристві їй тяжко буде пописатися — перемандрувала в товариство гостинних аліянтів. Перемандрувала підмальована в міністерські й генеральські титули, виряжена в найзолотіші пагони.

Правда, при цьому деякі здорові носи пристойного товариства відчули виразний запах людської крови з Катинського лісу. Нехтуючи звичаями «доброго тону», в безпардонний спосіб заметушилися поляки в Лондоні й Вашингтоні, недвозначно приписуючи катинський морд Москві. Полковник Армії ЗДА Дж. Т. Ван Флайт, повернувши з німецького полону, склав свій звіт очевидця катинських розкопок, в яких він в ролі свідка-чужинця, як військово-полонений брав участь. Але порядне товариство не бажало компромітуватися, признатися до того, що до нього на рівних правах належить і ...злодій. Порядне товариство навіть потіснилося трохи, відступивши половину Европи свойому новому союзникові.

І булоб може все гаразд. Відомо ж, що з воза впало — пропало. Грала б Москва свою ролю порядного злодія далі, якби не сталося те, що мусіло статися: по своїй старій звичці Москва почала в'язати в Кореї дротом руки полонених американців та так само стріляти в їхні потилиці, як вона це робила в Катині і Винниці. Бо ж не можна вимагати від Москви , щоб вона десь в якійсь Кореї нагло зачала поводитися інакше, ніж вона поводилася протягом століть і ніж диктує їй її власна природа.

Вже тяжко було на нових доказах і звітах про морди Москви написати «секретно» та кидати їх до коша. Спеціяльно створений Конґресовий Комітет досліджував цілий рік справу московських мордів і злочинів супроти людства. Ствердив він теж «ідентичність тактики Москви в Кореї в Катині». Таке ствердження є зобовязуючим і тому Комітет звернувся до президента ЗДА з домаганням передати акти слідства до ОН й там зобов'язати делегацію ЗДА постаити справу Катину на порядок денний на засідані Генеральної Асамблеї ОН з пропозицією вжити заходів для створення міжнародної комісї для дослідження не лише справи Катину але й подібних «інших масових мордів і злочинів супроти людства», доконаних Москвою.

Стараючися знайти виправдання для аномалії, яка створилася з прийнятям Москви в товариство порядних людей — цей Конґресовий Комітет у свойому звіті заявляє, що під кінець останньої війни в цій країні «на нещастя у високих урядових і військових колах існувала дивна психоза, що, мовляв, військові потреби вимагають пожертви своїми льояльними союзниками й своїми власними принципами в ім'я того, щоби не допустити до заключення сепаратного миру між советами і націстами»..., але «вже з цілком незрозумілих причин для Комітету цей психоз існує й далі... після закінчення війни», доводиться авторитетно ствердити.

Це ствердження спеціяльного Конґресового Комітету для нас є дуже важливим поруч іншого, яке засуджує ті напівурядові чинники, які в часі війни перешкаджали польським політичним чиникам демаскувати Москву в її доконаних і виявлених злочинах супроти людства. Комітет ствердив, що, якби матеріяли, якими розвідка Армії диспонувала ще в 1945 р., —були своєчасно передані Урядові і доведені до відома американського громадянства — **курс політики нашого уряду щодо Советської Росії був би більш реальним і мав би більше щасливі висліди у повоєнному часі»...**

До цих слушних стверджень ми мусимо додати, що якщо й далі, в наслідок згадуваної Комітетом все ще існуючої «психози», буде провадитись політика вибілювання Москви при рівночасному «гальмуванні» визвольної акції і боротьби поневолених нею народів, то тяжко сподіватися скріплення позицій цієї країни в обличчі грядучого «останнього і вирішального бою», до якого Москва уперто і послідовно готується вже 34 роки, і якого усьому свобідному ще західньому світові не минути. Треба боятися, що при продовжуванні згадуваного Комітетом курсу щобо Советської Росії висліди у цій грядучій війні можуть бути не більше щасливими, ніж вони були у висліді другої світової війни.

с. п.

ТРИБУНА ЧИТАЧА

„Чия казала б, чия мовчала б . . . "

Поїздка делеґації УКК до Европи з «пропозицією для українців співпрацювати з американським комітетом для визволення народів Росії"—знайшла оце знову відгук в статті п. д-р П. Мірчука, активного діяча так званої „бандерівщини", на сторінках щоденника „Америка" (ч. 77, з 28 квітня 1953). Д-р Мірчук з'явився як непрошений оборонець і то дуже нефортунний, так що напевно ні п. Душник, ні тим паче інші члени „місії" не будуть за це йому вдячні.

Автор статті „У чому ж в дійсності справа" обертає мішок горі дном і в своїй загорілій обороні заганяється до того, що мотором поїздки „місії" УКК до Европи зробив не Американський Комітет для визволення народів Росії (який дав гроші на цю подорож і особисті виказки), але... „несовісних московських еміґрантів, які використовують свої політичні впливи з ЗДА". В дальшому п. д-р Мірчук жаліється, а ще більше сердится, що, мовляв, „на диво вістря пресового шуму звернене не в тому с п о д і в а н о м у (?) напрямі, але проти делеґації УКК".

Жаль нам членів делеґації УКК, яким п. д-р Мірчук в своїй бундючній обороні зробив медвежу прислуґу, окреслюючи їх, а головно голову делеґації, справді як „політичних анальфабетів". Бо після того, що сказав п. д-р Мірчук, голова УКК повинен був „сподіватися", що то не Американський Комитет для визволення народів Росії, але „московські несовісні еміґрантські круги", використали свої політичні впливи в Америці та висилали місію УКК до Европи.

Після таких стверджень п. д-р Мірчук, здається, спам'ятався, що свою оборону побудував на зовсім не тільки фальшивих, але наскрізь шкідливих засадах. Тому „давай назад". Треба на когось звалити вину!

„Жертва" знайшлася без великого труду, а нею є УНРада і лідер УНДС (?) д-р М. Шлемкевич. Перша тому, що взагалі існує на нещастя п. д-ра П. Мірчука і його партії, — теж претендента до представництва України, а другий тому, що як „провідний член УНДС" (?) „ради приманливих серебреників зламав одностайний фронт". Була у нас така поговірка — нісенітниця — „трамвай їхав — черевик загубив". Подібно мається і з „обороною" п. д-ра Мірчука. У своїй ненависті до свого державного українського уряду, загнався так далеко, що, здається, треба його тільки жаліти, як хвору людину.

Та послідкуймо дальше за хворобливими „виводами" п. д-ра П. Мірчука. Не найшовши дійсних арґументів для оборони „місії" УКК до Европи, як Пилип із конопель перескочив відразу на прилюдний запит до УНРади: „давай УНРадо бодай (що за скромність) звіт, де і на що зужила передані УКК тисячі долярів Національного фонду". (До речі: стільки ж тих тисяч забрала якраз партія п. д-ра П. Мірчука чи витворене з неї ЗП УГВР).

Цей момант був справжнім проблеском. Громадянство знає, де і нащо зужиті ті голосно називані „тисячі", а по суті охлапи Національного Фонду, що їх завдяки перепонам представників середовища п. д-ра Мірчука (при чому ті перепони знаходили прихильний відгук у верхівці УКК) дістала з тяжким трудом УНРада. Але не знаємо і ціле наше українське громадянство, чи середовище п. д-ра Мірчука зможе виказатися, на що зужито ті суми, які дивними обставинами одержало саме воно від Національного Фонду. Тим то краще буде для п. д-ра Мірчука не викликувати вовка з ліса та не чіпати такої для його середовища прикрої справи, як гроші Національного фонду. Коли громадянство довідається, що жертви на Національний Фонд йдуть на вдержання т. зв. закордонного представництва УГВР чи „революцій-донного представництва УГВР чи „революційного проводу" в Мюнхені чи тут таки в Америці, то не знати чи так легко можна на будуче витягати ті суми з Національного Фонду.

Всі ті „супернаціональні", „суперсамостійницькі" й „супербезкомпромісові" горлання це дійсно за словами п. д-ра П. Мірчука звичайний барабанний вогонь для туманення українського загалу. Те барабанне горлання і цькування проти УНРади, одинокого леґального українського уряду на чужині, не принесе середовищу п. д-ра П. Мірчука жадних користей, бо барабанщиною ще ніхто не зискав леґітаманції до представництва України. Тому статтю п. д-ра П. Мірчука треба розглядати як дошку рятунку для його середовища і впливів того середовища в УКК. Бо з хвилиною коли Екзекутива УКК протре очі та зрозуміє, кому дала себе приборкати, тоді не буде кому збирати грошей для середовища д-ра П. Мірчука і ко. Наше демократичне (без лапок) громадянство не дасть ані зламаного шеляга на фонд „табору революціонерів-самостійників" (як себе і своє середовище тепер окреслює п. д-р П. Мірчук), бо українське громадянство вповні самостійницьке не буде бачити потреби підпирати чи удержувати фінансово якісь „табори революційно самостійницькі", які вже тепер зміняли свої шильди партійні, як зміняє гарна дама свої рукавички, а революцію вели хіба в Мюнхені і то проти себе самих (ЗЧ ОУН проти ЗП УГВР) і проти УНРади.

(ерка)

З життя в ОДВУ

ЦУ ОДВУ В РІЧНИЦЮ ГОЛОДУ В УКРАЇНІ

На весну цього року припадає двадцятьліття г о л о д у, пляново зорганізованого московським окупантом в Україні для зломання спротиву українського народу. Голод цей був варварським заходом Москви ,спрямованим на знищення українського суспільно-громадського, економічного і культурного життя — шляхом запровадження масової суцільної колективізації сільських господарств України.

Цю трагічну річницю все українське громадянство у вільному світі відмічатиме масовими демонстраціями протесту проти народовбивства, доконуваного Москвою в поневоленій нею Україні.

Організація Державного Відродження України протягом чвертьстоліття в ЗДА стояла на сторожі чести та добра Української Нації і в лавах Українського Визвольного Фронту. ОДВУ завжди була ініціятором акцій, спрямованих на здемаскування справжніх намірів Москви — ворога усього свободолюбного людства. ОДВУ завжди всіми засобами звертала увагу людства на жахливу суть московської імперіялістичної політики поневолювання і гноблення найогиднішими видами масового терору націй, яких природним ідеалом є свобода свого народу і гідність людини.

Тому і напередодні сьогорічної протестаційної акції з нагоди річниці голоду 1933 року — Центральна Управа ОДВУ звертається до Вас зі закликом прикласти якнайбільших зусиль для зорганізування на місцях протестаційних маніфестацій, завданням яких є розкрити очі американської суспільности на справжнє обличчя і цілі московського большевизму, завданням якого є покорити собі увесь світ та завести в ньому систему таку ,яка їснує сьогодні в СССР —себто систему московської політичної, духової і господарської геґемонії, терору і експлоатації.

Американська суспільність, яка кров'ю десятків тисяч своїх синів вже відчула реальну загрозу для Америки з боку Москви — сьогодні дуже прихильно ставиться до подібних маніфестацій. Теж знаємо, що в інтересах державних чинників цієї країни є акції, які скріплюють духову відпорність мас ЗДА та мобілізують сили під прапорами свободи і права, на зґвалтування яких простягає свої криваві пазури Москва.

Тому ЦУ ОДВУ взиває всі свої Відділи та загал членства винести відповідні пропозиції на терені місцевих Відділів УКК чи інших центральних організацій, а де їх немає, то на терені створених для того спеціяльних громадських комітетів, так щоби величезну підготовчу роботу для організації маніфестацій виконати в час і солідно. Всі наші Відділи та усі члени в організації маніфестацій, як теж і самих маніфестаціях, мусять взяти найактивнішу участь

Центральна Управа ОДВУ

ЦУ ОДВУ РІШИЛА ПІДДЕРЖАТИ ПОЗИЧКУ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ

ОДВУ була першою організацією в ЗДА, яка ще в 1951 р. зголосилася поширювати позичку УНРади. На жаль, наша пропозиція не була щиро прийнята комісарем позички УНРади, п. Довгалем. Не було, казалось, рішеним, хто в ЗДА має переводити збірку і підписку позички. Пізніше повстав т. зв. Фінансовий Комітет, що одержав уповноважнення від комісаря позички. Мимо того, що ОДВУ сама зголосилася піддержати позичку УНРади, ніхто не вважав за відповідне бодай повідомити нас, що твориться такий Фінансовий Комітет. А поступаючи правильно, повинні були бути скликані представники всіх організацій сприяючих УНРаді, щоб спільно рішити, хто в ЗДА має переводити позичку й якими методами, а коли вже Фінансовий Комітет то повинні там бути включеними представники всіх оргнізацій. Та, виглядає, комісарам УНРади йдеться може не так про фінансову допомогу УНРаді, як радше про попирання й поширення своєї партійної групи.

Очевидно в таких умовинах ЦУ ОДВУ мусіла здержатися до певного часу від активного переводження підписки на позичку УНРаді. Хотіли ми вияснень і спростування. Аж Конференція ОДВУ, що відбулася в Нью Йорку в днях 6-7 грудня 1952 р., заслухавши інформацій про УН Раду представника її інж. О. Бойдуника, винесла рішення, що наша організація приступає до акції підписування позички УНРаді, але ОДВУ має бути трактована на рівні з іншими організацями та всі зібрані гроші ОДВУ пересилатиме прямо до Европи. Містоголова ЦУ ОДВУ мав розмову з теперішним уповноважненим Комісаря позички на ЗДА п. д-ром К. Паньківським і він ці умови прийняв. Тому на свойому засіданні в дні 14-го березня ц. р. ЦУ ОДВУ, вислухавши звіту місто-голови й основно передискутувавши цю справу, рішила приступити до продавання облігацій позички УНРади поміж

своїми членами й симпатиками.

Тому взиваємо всі Відділи та усі Братні Організації УЗХ і Молоді ОДВУ, щоб вони доложили всіх своїх зусиль, щоб кожний член нашої організації закупив бодай один найменший пайок позички та щоб продавання позички поширити й поміж нашими симпатиками. Відділам висилається відповідні квітарі та вказівки.

ВІДДІЛ МОЛОДІ ОДВУ В СТ. ПОЛ

Кілька місяців тому лише заснований в Ст. Пол Відділ Молоді ще раз нас переконує в тому, що при чіткому ставленні справи, при відкиненні звички оглядатися «на задні колеса» заради боязни «опозиції» і евентуального браку уроєної «згоди в сімействі» — можна здобувати тривкі і органічні позиції навіть там, де роками ніби не було жодних данних для їх здобуття.

В Ст. Пол пару років існувало «Об'єднання Молоді», яке, хоч в ньому було і немало членів ОДВУ — не мало змоги проявити себе на іншому полі, ніж влаштовування т. зв. «забав». Чому? Бо, мовляв, не можна було Об'єднанню надавати виразного світоглядового забарвлення, бо... частина членства відійде. В той аргумент довго вірили та бавились в «екстериторіяльність» молоді.

Так було до приїзду в Ст. Пол дорогого гостя з Европи інж. О. Бойдуника. «Молодь — наша зміна. Без участи молоді в роботі ОДВУ — перед Вами немає майбутнього!» Коротко і ясно.

Традиційні аргументи сен-полців впали, як хатка з карт, під подувом свіжого вітру. Дійсно, чому не створити в Ст. Пол МОДВУ?...

І створили. Чи розбіглася молодь попереднього Об'єднання? Ні. Об'єднання перетворилося на МОДВУ й відпало лише кілька одиниць, які «засадничо» не зносять наголошування політичности українства взагалі. Натомість у Відділ МОДВУ влилося ряд одиниць, які перед тим нікуди не належали. І у висліді членів у Відділі МОДВУ є більше, ніж було в невиразному і компромісовому Об'єднанні!

Наука цінна й треба її засвоїти нам і в інших осередках!

Рівночасно МОДВУ зачала проявляти несподівану активність. Прекрасно було організовано і добре виконано програму Дня Крут. Негайно потім приступлено до реалізації більшого пляну роботи: влаштуванням Літературного Авторського Вечора проф. О. Грановського МОДВУ започаткувала цикль Академічних Вечорів в Ст. Пол, тим проявивши ініціятиву на терені Міннесоти взагалі в справі переходу й до нових форм культ-роботи, яка перед тим не виходила поза межі традиційних Свят і Академій лише.

Влаштований в межичасі «баль-маскарад» скріпив скарбницю Відділу МОДВУ, тоді коли прибуток з авт. Вечора проф. О. Грановського передано на Пресові Фонди «Розбудови Держави» і «Голосу Молді», по 30 дол. кожному.

М. М-ч

З КУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТИ 32—го ВІДДІЛУ ОДВУ В СЕН ПОЛ-МІННЕАПОЛІС

З ініціятиви Управи 32-го Відділу ОДВУ і в більшості силами членів ОДВУ, була відіграна в Міннеаполіс і в Сен Пол п'еса **«Зоря нашого життя»**, річ з недавнього минулого, бо з останніх років перед першою світовою війною, коли то з-під льодової криги московської бюрократії стали пробиватись джерела живої води — української національної свідомости. Річ ця цікава з сторичного погляду, а ідеї исловлені в ній не стратили і досі своеї актуальности, і після деяких змін дала глядачам цікавий матеріял до дискусії. Ті,що прийшли, за свої гроші отримали приємний вечір і напевно не пожаліли трохи заходу.

Як культурний референт 32-го Відділу і режисер тої п'єси, хочу з цієї нагоди висловити пару думок і зауваг.

Так, як в ділянці рекреаційній майже виключно панують у нас забави з танцями, так і культурна наша праця розуміється у нас в першу чергу у вигляді рефеpетів і академій. Здається, люди не усідомлюють собі, що є інші вартісні можливості і в ділянці рекреаційній і в культурній. Аматорський театр (побіч хору) дає невичерпні можливости і для розривки і праці. Аматорський театр часто є тим цементом, що споює цілком ріжнородних людей в одноцільну групу, розвиває мистецький смак і популяризує нашу літературу. Аматорський театр може сповняти велику виховну ролю в загальному відношенні і в спеціяльно намічених напрямках. Кожен аматор має змогу виявити свою ініціятиву, випробувати практично свої ідеї і тим самим набірає відваги до діяння і в інших ділянках. Опріч безпосереднього впливу на аматорів, театр при помочі добору матеріялу має змогу впливати на маси защеплювати в них відповідні ідеї. Значення тестру найліпше розуміють і використовують там за залізною заслоною, а в нас треба дивитись, як ця ще так жива перед війною ділянка поволі завмірає. Що раз то менше охочих людей присвятити свій час на приготування якоїсь вистави, щораз то менше цікавих побачити наслідки тої чи іншої аматорської групи. А пусті залі не сприяють розвоєві театрального мистецтва, чи то професійного чи аматорського, і в результаті з великою шкодою ми тратимо важливу зброю!

Чи люде не приходять через брак заінтересовання? Правда, кіно а ще більше телевізія по-

волі виробляють певний тип духового лінивства, наш мозок без жодної власної напруги сприймає готовий матеріял і ніби перебуває в блаженному півсні. Але часто люди пояснюють свою неохоту до яких будь імпрез, а в тому і до театру, своєю перепрацьованістю. Після тяжкої праці вони потребують відпочинку і не мають ані часу, ані сили вийти з дому. Нічого більш фальшиого! Вже від давна найчільньшь спеціялісти ствердили, що найліпшим відпочинком (побіч, очевидно, сну' є зміна вражінь, зміна зайняття, гімнастика мозку. Якби людина хотіла аналізувати то помітила б, як відсіженою вона почувається, коли вийде на годину із повседневних умов буденного життя як затуманеною вона є після години оглядання телевізії абQ надмірного спочинку ліжку.

В п'єсі брали участь: П. Байбак — Баглай, старий революціонер; В. Павлюк — Василь Титаренко, вихованець Баглая; П. Бриняк — Іванін, російський інженер; Д. Комар — Варський, російський чиновник; С. Коцюба — Опанас, батько Василя; П. Каркоць — Петров, російський студент революціонер; М Пундик — Маруся, наречена Василя; М. Кротюк — Варська, російська дама; Т. Мисечко — Катря, дочка Варських; Е. Коцюба — Варя, весела панночка.

Евгенія Коцюба

КОЛЯДА ОДВУ

Пожертви на Коляду для ОДВУ в 1953 р. зложили:

Відділ 20-ий в Рачестер, Н. Й.:

По 10 дол.: Д. Кобара; по 7 дол.: К. Бопля; по 5 дол.: К. Паньківський, Лукишин, А. Повх, В. Зелез, К. Шевчук, В. Попович, У. А. С. Дік, І. Успік, П. Гарасимчук, Д-р Сукованенко, Л. Лазарович, А. Іванів, А. Хмеляк, І. Дворфало, В. Гричух; по 3 дол.: Чемний, С. Кревчук, П. Гринів, В. Гринів, К. Хомин, В. Колоданський, А. Куцин; по 2,25 дол.: Перчик; по 2 дол.: І. Заболоцький, В. Черневич, П. Дзоба, В. матійчин, І. Деркач, І. Луцишин, Головка, П. Андрушко, Баран, Ю. Веселий, В. Гусар, Р. Вергун, Онуфрик, Камятинські, М. Сарахтай, Спорадак, М. Спорадак, М. Леськів, Д. Вирета, М. Лучанко, І. Шморгун, А. Івасів, П. Лиско, І. Палкий, В. Британ, В. Пристайко, Т. Попович, Б. Ґонта, М. Башта, І. Брозяк, І. Касіянчук, В. Микитюк, І. Лехновський, І. Світенко, І. Волосінир, С. Мойчук, І. Олексин, М. Бараняк, Д. Сідерчук, підпис нечіткий, С. Тупісь, А. Задорович; по 1 дол.: Білик, К. Цепенда, Бандура, Т. Олексин, Грицуляк, О. Комаринський, В. Прилада, Володимир, І. Равлик, І. Гнатків, П. Гетьман, Войтович, К. Малачківський, П. Целко— 4 дол. Разом: 221,25 дол.

Відділ 23-ий в Аллентавн, Па:

По 10 дол.: В. Ґелетканич, Р. Вітровив, А. Ґелетканич; по 5 дол.: М. Гочиць, П. Зидик, М. Сиванич, Бойля, по 3 дол.: В. Лутницький, В. Саблоцький, Т. Чубенко, Г. Ґолиць, А. Проць О. Проць, М. Качмар, М. Керкуш, В. Зінченко, П. Везецький, М. Халупа, І. Віклі, І. Худий, В. Папюк,, М. Яросевич; по 1 дол.: С. Стрипка, Б. Дучко, Т. Демчук, Л. Мазур, П. Пелений, П. Романишин, П. Кривоніс, А. Тимофій, Д. Ващшин, С. Голод, Г. Фириняк, М. Кмура, С. Онищенко, І. Король, о. Т. Бариляк; по 0,50 дол.: А. Бронецька, І. Павлюк. Разом: 100 дол.

Відділ 24-ий, ім. полк. Є. Коновальця в Дітройт -Захід, Міш:

По 10 дол.: В. Соя; по 5 дол.: Д. Соя, Н. Семеґен, С. Левкут, А. Червак, Н. Дякун, П. Семеґен, А. Дутка, І. Кальніченко, І. Семеґен, В. Семеґен, І. Семеґен, І. Онуфрик, І. Куцьо, Р. Юшкевич; по 3 дол.: А. Колодько, В. Яворський, П. Залуга; по 2 дол.: С. Заяць, К. Михальчук, О. Лободоцький, Д. Дубрівський, П. Котовський Г. Смолій, В. Гевко, по 1 дол.: М. Сокіл, П. Грицин, М. Ґльомб, В. Вовканич, Э. Смолій, Камянець, Л. Польний, А. Старко, І. Білоус, В. Маріяш. Разом: 115 дол.

Відділ 25-ий, ім. О. Сеника-Грибівського вТрентоні, Н. Дж.:

По 5 дол.: Д. Січ; по 3,50 дло.: інж. Р. Балтарович; по 3 дол.: В. Петришин; по 2 дол.: Д-р З. Городиський, Л. Коллард, І. Тащук, І. Никитин, інж. А. Стратієнко; по 1 дол.: В. Білак. Разом: 22,50 дол.

Відділ 32-ий в Міннеаполіс, Мінн.:

По 6 дол.: Б. Миронюк; по 5 дол.: Проф. О. Грановський, М. Копцюх, Д-р М. Данилюк, С. Коцюба, Б. Неприцький, П. Шайда, Э. Міцевич, П. Остапчук, І. Бульчак; по 4 дол.: П. Кот; по 3 дол.: С. Касіян, Д-р С. Кротюк, А. Процай, П. Байбак, А. Гайдай; по 2 дол.: В. Станиславів, Т. Теліга, М. Мороз, Ю. Пундик, М. Остапчук, В. Боднарчук, І. Зіноватий, М. Михалевич, І. Дякун, С. Петрович, М. Кукурудза, Шолуха, П. Качмар, П. Воробій, П. Андрущак; по 1 дол.: сюк, Р. Шраменко, І. Шайда, Л. Маковецький, І. Перчишин, К. Малайчук, Р. Рибак, М. Дени-О. Сеник, М. Крицишин, І. Янович, В. Голіян, Петрина, Ю. Некифорук, П. Бриняк, П. Каркоць, Е. Сусідко; по 0,25 дол.: І. Максимків, І. Мельничук. Разом: 114,50 дол.

(Продовження буде).

НА ПРЕСОВИЙ ФОНД

«Самостійної України» зложили:

Проф А. Грановський, Сен Пол	дол. 10,00
Степан Коцюба	20,00
Д-р М. Данилюк	10,00
Петро Байбак	5,00
Евген Мицевич	5,00
Інж. А. Гайдай	5,00
о. Степан Біляк	3,00
Борис Неприцький	2,00
Василь Станиславів	2,00
Іван Петручок	2,00
Михайло Ґіпський	1,00
Дмитро Радієевський	1,00
Д-р Сергій Кротюк	5,00
Микола Мороз	5,00
Михайло Каркоць	5,00
Проф. І. Василик, Ютіка	2,00

Ціна 30 ц.

ЄДИНИЙ В ЗДА УКРАЇНСЬКИЙ ЖУРНАЛ ДЕРЖАВНИЦЬКОЇ ДУМКИ

„САМОСТІЙНА УКРАЇНА"

МІСЯЧНИК КУЛЬТУРИ, ПОЛІТИКИ ТА СУСПІЛЬНОГО ЖИТТЯ

Виходить кожного місяця в Чікаґо, ЗДА

САМОСТІЙНА УКРАЇНА проголошує ідеї українського державного відродження та визвольного руху.

САМОСТІЙНА УКРАЇНА бореться за принцип самовизначення і суверенности українського народу, як і інших поневолених ще народів.

САМОСТІЙНА УКРАЇНА інформує світ і українську суспільність на еміґрації про стан визвольної боротьби і політику окупантів на Рідних Землях.

САМОСТІЙНА УКРАЇНА з'єднує для визвольної боротьби прихильників і пропаґує потребу матеріяльної та моральної їй допомоги.

САМОСТІЙНА УКРАЇНА розробляє проблеми національної революції, її ідеології, програми, стратегії і тактики.

САМОСТІЙНА УКРАЇНА поширює ідею внутрішнього нашого суспільно-політичного солідаризму.

САМОСТІЙНА УКРАЇНА плекає, творить і поширює на чужині наші високі духові і культурні вартості.

Річна передплата за журнал «Самостійна Україна» 3 дол.

Одне число коштує $ 0,30

Станьте передплатником «Самостійної України» та присднайте також і своїх друзів!

INDEPENDENT UKRAINE

2000 W. SUPERIOR STREET

CHICAGO, ILL.